

- (138) Juan ANDRADE : La Revolución española y el POUM (Conferencia leída el 10 de enero de 1970, en el Centro de Estudios sobre el Movimiento Obrero Español, de París). - Inédita, p. 11.
- (139) Veure la relació alfabetitzada en APENDIX 4.
- (140) "El Soviet", nº 6, 2 de juny de 1932.
- (141) "Comunismo", nº 23, abril de 1933, p. 148-149.
- (142) "Comunismo", nº 32, febrer de 1934, p. 54-55.
- (143) "Comunismo", nº 17, octubre de 1932, p. 3.
- (144) "Comunismo", suplement al nº 7, desembre de 1931.
- (145) Segons el Rapport sur la fusion de la Gauche Communiste d'Espagne..., realitzat pel trotskista francès J. Rous.
- (146) ANDRADE : La revolución española y el POUM, p. 11
- (147) Identificat per Juan Andrade en la fotografia de la III Conferència.
- (148) "Sindicalismo" (Barcelona), 23 de maig de 1934.
- (149) "La Batalla", nº 236, 7 de maig de 1937.
- (150) "Comunismo", suplement al nº 7, desembre de 1931.
- (151) Ibid. Ibid. ; "El Soviet", nº 11, 14 de juliol de 1932; i "Boletín interior ICE del Comité Regional de Castilla la - Nueva y del Comité Nacional de Jóvenes", nº 2, desembre de 1932, p. 15.

- (152) "Comunismo", suplement al nº 7, desembre de 1931; i "El Soviet", nº 3, 29 d'octubre de 1931.
- (153) "Comunismo", nº 1, 15 de maig de 1931, p. 60-62.
- (154) "Sindicalismo", 28 de febrer de 1934.
- (155) BONAMUSA : El Bloc Obrer i Camperol, p. 186-187
- (156) "El Soviet", nº 7, 9 de juny de 1932.
- (157) "La Antorcha", nº 4, 14 de juliol de 1934.
- (158) "Comunismo", suplement al nº 7, desembre de 1931.
- (159) MUNIS : Jalones de derrota: promesa..., p. 63.
- (160) MARIE : El trotskismo, p. 74
- (161) ALBA : El marxisme a Catalunya 1919-1939. I. Història del B.O.C., p. 348.
- (162) Rapport sur la fusion de la Gauche Communiste d'Espagne...
- (163) Ibid. Ibid.
- (164) En carta a Pelai Pagès. París, 11 de gener de 1973.
- (165) "El Soviet" juvenil, pàgina dedicada a les joventuts a "El Soviet", nº 7, 9 de juny de 1932.
- (166) Nuestros propósitos, Ibid. Ibid.
- (167) "Joven Espartaco" (Madrid), nº 1, juliol de 1932, p. 5.

- (168) El alcance de una destitución. A propósito de una carta del Comité Ejecutivo, "Boletín interior de la ICE, del Comité Regional de Castilla la Nueva y del Comité Nacional de Jóvenes", nº 2, diciembre de 1932, p. 9.
- (169) Conversa amb Juan Andrade, febrer de 1975.
- (170) El primer número surt en data de juliol de 1932.
- (171) El peligro fascista y la lucha de los estudiantes, "Joven Espartaco", nº 1, juliol de 1932, p. 6-7.
- (172) Charla al soldado, Ibid., p. 10-13
- (173) Las juventudes comunistas y la propaganda antimilitarista, "Joven Espartaco", nº 2, agost de 1932, p. 2-3.
- (174) La juventud y la guerra, Ibid., p. 15-16
- (175) A la juventud neutra, Ibid., p. 9-10
- (176) Nuestras perspectivas. La responsabilidad de la Juventud de Izquierda, Ibid., p. 10-11; i La Juventud ante la revolución, Ibid., p. 11-12.
- (177) Orientaciones y tareas que deben seguir las Juventudes Comunistas de Izquierda, "Joven Espartaco", nº 1, juliol de 1932, p. 15-16.
- (178) Carta de Juan Andrade a Pelai Pagès, Paris 16 desembre 1972
- (179) "Joven Espartaco", nº 2, agost de 1932, p. 12-13; i "Boletín interior de la ICE del Comité Regional de Castilla la Nueva u del Comité Nacional de Jóvenes", nº 2, diciembre de 1932.

- (180) "Boletín interior ICE del Comité Regional...", Ibid. Ibid.
- (181) "Comunismo", nº 2, 15 de juny de 1931, p. 38.
- (182) Posteriorment, el Partit Comunista d'Espanya editaria - "Bolchevismo", i encara s'en publicarien d'altres com - "Leviatán", dirigida per Araquistain, a partir de 1934; i "La Nueva Era", òrgan del POUM, a partir de 1936.
- (183) Conversa amb Juan Andrade. París, 28 de març de 1975; i LACROIX : Algunas consideraciones sobre la Oposición Comunista, "Comunismo", nº 5, octubre de 1931, p. 32-38.
- (184) Veure el prefaci de Andrade a l'obra de NIN : Los problemas de la revolución española, p. 5.
- (185) Conversa amb Andrade. París, 28 de març de 1975.
- (186) El darrer número és el 38, corresponent al mes de setembre de 1934.
- (187) "El Soviet", nº 3, 29 d'octubre de 1931.
- (188) "El Soviet", nº 4, 12 de maig de 1932 és el primer número de la nova etapa; i el darrer, nº 11, correspon al 14 de juliol de 1932.
- (189) "El Soviet", nº 2, 22 d'octubre de 1931.
- (190) El primer número porta la data de l'1 de maig de 1934, i el nº 3, la del 14 de juliol de 1934.
- (191) Per les obres publicades per "Ediciones Comunismo" i per membres de l'Oposició veure la relació en la Bibliografia.

C A P I T O L

VII

L'OPOSICIO COMUNISTA D'ESQUERRA FINS A LA III CONFERENCIA
NACIONAL (MARÇ DE 1932). INTERPRETACIO DEL DESENVOLUPAMENT
REPUBLICA I CONSTITUCIO DE L'ESQUERRA COMUNISTA D'ESPANYA

A partir de la celebració de la II Conferència Nacional, el mes de juny de 1931, i amb la força política i sindical amb què s'anava organitzant paulatinament, l'Oposició Comunista d'Esquerra inicia la seva actuació d'una forma paral·lela al procés republicà. Efectivament, l'evolució de la República, juntament amb els esdeveniments internacionals i amb la pròpia evolució interna del moviment trotskista nacional i internacional, marcaren les pautes històriques de l'Oposició espanyola, durant el període 1931-1935. Cal fixar, així, quatre etapes molt definides en la seva evolució: un primer moment de clarificació ideològica, ---

d'elaboració política i de reagrupament, que arriba fins a març de 1932, quan l'Oposició celebra la III Conferència Nacional i canvia el seu nom pel d'Esquerra Comunista d'Espanya, canvi que suposa l'inici d'un nou plantejament tàctic-organitzatiu per part dels trotskistes espanyols. En març de 1932 la República havia esgotat ja gran part de la seva capacitat reformista, frustant alhora progressivament les il·lusions democràtiques que les grans masses obreres i camperoles havien posat en ella. El distanciament entre les tasques de les Corts Constituents, les realitzacions del govern republicano-socialista, i la realitat del país s'aniria aguditzant de tal manera que en les eleccions de novembre de 1933, les forces dretanes de la República aconseguïen el poder i el control estatal. Durant aquesta etapa l'Esquerra Comunista sofreix una mini-crisi organitzativa i entra ja en una oberta polèmica amb Trotski.

Amb el triomf electoral de les dretes, a finals de 1933, es produeix en les files del moviment obrer espanyol un canvi qualitatiu important: per primera vegada en la seva història diverses organitzacions obreres es col·loquen sota un programa d'actuació classista i revolucionari i constitueixen les Aliances Obreres, que suposen un reagrupament de sectors importants del proletariat espanyol, per a oposar-se al perill evident de l'ascensió d'organitzacions filo-feixistes, i de les pròpies forces dretanes que dominaven el govern de la República. Per altra banda, durant aquesta etapa les relacions entre l'Esquerra Comunista d'Espanya i Trotski es refreden de tal manera que ja en setembre de 1934 s'evidenciarà la primera ruptura. La darrera etapa de la història de l'Esquerra Comunista cobreix el període previ a la seva unificació amb el Bloc Obrer i Camperol (gener-setembre de 1935), consumant-se, d'aquesta ma-

ra, la definitiva ruptura amb Trotski.

La primera etapa de l'evolució de l'Oposició Comunista espanyola es caracteritza per l'impuls organitzatiu amb què s'estructura com a fracció comunista -estudiat en un capítol anterior-, i per la fixació inicial d'un plantejament interpretatiu del desenvolupament republicà, a partir del qual fonamentarà la seva estratègia política i la seva tàctica entorn els problemes fonamentals de la revolució espanyola. Creiem necessari estudiar ací la caracterització de classe que l'Oposició donarà a la crisi revolucionària oberta l'abril de 1931, i als primers mesos del desenvolupament republicà, en tant i en quant ens ajudarà a entendre, més tard, les posicions estratègiques i tàctiques que adoptarà durant tot el període de 1931-1935.

L'Oposició Comunista interpretarà la caiguda de la monarquia i la proclamació de la República, des de la perspectiva de la revolució pendent a Espanya i de l'estratègia comunista que calia adoptar enfront aquest fet. Un dels primers intents en aquest sentit fou realitzat per Esteban Bilbao, que poc després del 14 d'abril publicava un article amb el significatiu títol de En la ruta de la revolució proletària. Disipando la niebla (1). Bilbao considera que tant la monarquia, acabada d'enderrocar, com la República tenien ja estats totalment capitalistes, que si bé conservaven en el seu si reminiscències semi-feudals -com la situació del camp- aquestes estaven en funció absoluta de l'Estat capitalista. Així afirmava sobre la monarquia :

"Contra la opinión de la pequeña burguesía ideológica, teóricamente representada en el gobierno provisional (...), nosotros, críticos marxistas, teóricos del proletariado revolucionario, afirmamos rotundamente que la monarquía española no es, ni mucho menos, un Estado feudal. Es esta una mentira política de la demogra

cia "revolucionaria" que, para fingir una lucha libertadora que no existe, se crea un fantasma con el que desviar de la verdadera ruta de la revolución a las masas populares. Se trata de una maniobra por medio de la cual el bloque gobernante procura ocultar su reaccionarismo al servicio del gran capital. Green, los muy necios, que se pueden burlar los designios históricos escamoteando la formidable verdad social mediante ejercicios de prestidigitación lírica. No, la monarquía española no constituye un Estado feudal. El fundamento del Estado monárquico español, todo a partir de septiembre de 1923, no es la propiedad de la aristocracia, considerada como tal, sino la propiedad del burgués capitalista. Poco importa que la aristocracia, rancia o fresca, se haya conservado, en calidad de tejidos fimbres, en el cuerpo del Estado. En las esferas dominantes de la máquina estatal los residuos semif feudales sólo son eficaces por lo que tienen de burgueses, no por lo que tienen de aristócratas. El Estado español monárquico actúa en función de aparato capitalista, no en función de privilegio de casta aristocrática. El mismo Alfonso no era ya otra cosa que un funcionario al servicio de la explotación del capital monopolista por cuyo "trabajo" cobraba sus buenas dietas de la burguesía a quien servía. La dictadura de Primo de Rivera fué la escoba que barrió los restos de la inmundicia aristocrática poniendo íntegra la máquina del Estado en manos del capitalismo industrial y financiero" (2).

Aquesta perspectiva històrica el feia afirmar que "en España el duelo revolucionario está entablado, no entre el Estado feudal y la democracia, sino entre el Estado capitalista y el proletariado industrial junto a las masas campesinas explotadas", enfrentant-se d'aquesta manera a les posicions de la petita burgesia en el poder -teòricament en el poder, havia dit-, i denunciant el bloc democràtic, representat en el govern provisional, com "un conglomerado de ilusos que fingiendo obrar con independencia política - no es otra cosa que una de las caretas (la risueña) de la contrarrevolución" (3).

En aquest article, però, Bilbao no exposa més que una posició de principi, tècnica i ideològica, sense entrar en una anàlisi més concreta de la realitat, ni extreure'n -- unes normes d'actuació, que no fossin les estratègiques generals : la revolució pendent a Espanya era la proletària, puix que l'Estat havia deixat d'ésser feudal i només en la mesura de què en el camp encara subsistien reminiscències semifeudals es podia parlar de revolució democràtica; i davant aquest plantejament, l'única alternativa classista que se li presentava a la classe obrera era la de la revolució proletària, que hauria d'ésser dirigida pel proletariat industrial, "arrastrando consigo al campesino que combate por la posesión de la tierra" (4).

Val a dir que l'Oposició abandonarà aviat aquesta -- perspectiva, com a estratègia immediata, canviant l'alternativa de la revolució proletària per la de revolució democràtica. Des d'aquest nou enfoc, a finals d'abril de 1931, Andreu Nin --coïncidint cronològicament amb Bilbao-- escriuria també un article (5), les tesis més importants del qual desenvoluparia posteriorment per a publicarles en forma de fulletó, sota el títol de El proletariado español ante la revolución (6). Ja hem parlat de la perspectiva històrica amb què Andreu Nin interpretava l'adveniment de la República. Les causes de la seva proclamació no calia buscar-les únicament en el moviment de masses que es desenvolupà a Espanya, a partir de l'ensorrament de la dictadura, ni en la progressiva desintegració político-social i econòmica de la monarquia. Malgrat que, evidentment, ambdós factors foren determinants, "en realidad, la proclamación de la República no ha sido más que una tentativa desesperada de la parte más clarividente de la burguesía y de los grandes terratenientes para salvar sus privilegios" (7). Efectivament, la burgesia i els homes de l'antic règim havien abandonat --

la monarquia "del mismo modo que las ratas, azoradas, abandonan el buque que se va a pique" (8), i això explicaria - que el trànsit es fés d'una manera pacífica i que sorpren- gués als propis republicans. La burgesia, en realitat, aban- donà la monarquia quan s'adonà que, a causa d'una intransi- gència immobilitzadora, el moviment revolucionari podia abo- car en una ruptura que plantegés a primer terme la revolu- ció proletària, i bandegés, per tant, superant-los, els -- principis de la pròpia democràcia burgesa.

Es pot parlar, així, de canvi, crisi o revolució? En aquestes circumstàncies, quan el traspàs l'han efectuat - fonamentalment les mateixes classes que havien estat man- tenidores de la monarquia, evidentment, no es pot parlar - de revolució :

"Los acontecimientos del 14 de abril no han modificado para nada la base económica del régimen y, por consiguiente, no ha habido revolución. Como para desvanecer toda duda sobre el particular, el gobierno provisional, en su primera nota oficiosa, publicada dos días después de la caída de la monarquía, proclamaba solemnemente la intangibilidad del derecho de propiedad. No podía ser de otro modo : la burguesía, e incluso una - buena parte de los elementos feudales del país, representados directamente en el gobierno por los señores Alcalá Zamora y Miguel Maura, se hicieron republicanos con el fin de salvar lo que ya no - era posible salvar bajo la monarquía : sus inte- reses económicos. De no haber adoptado esta acti- tud inteligente, dictado por el interés de clase, el régimen habría caído inevitablemente más tar- de, pero en ese caso, hubiera sido barrido por - la revolución popular, cuyas consecuencias posi- bles aterrorizaban a las clases privilegiadas -- españolas. Es indudable que el deseo de evitar - esa explosión popular fue uno de los motivos más importantes que impulsaron a una gran parte de - dichas clases a abandonar a la monarquía. En es- tas circunstancias, al régimen monárquico le es- taba reservada la misma suerte que a la dictadu- ra de Primo de Rivera : caer como fruto podrido, sin hallar el menor sostén en el país" (9).

Malgrat tot, no es pot pas considerar tampoc que a Espanya no hagi passat res. Nin interpreta la caiguda de la monarquia com l'inici d'una etapa molt important de la revolució espanyola, fonamentalment pel canvi que representa en la forma de govern :

"La caïda de la monarquia representa una etapa importantíssima en la historia de la revolució espanyola, que se halla aún relativamente lejos de su etapa final. Para nosotros, los comunistas, la cuestión de la forma de gobierno no es indiferente. La caída de la monarquia representa la desaparición de uno de los vestigios feudales más importantes. Pero aunque no fuera más que por el hecho de que gracias al cambio de régimen desaparece la cuestión previa de la forma de gobierno, que hacía que una gran parte de la clase trabajadora se desviara del terreno de la lucha de clases, habríamos de saludar con entusiasmo la jornada del 14 de abril" (10).

De totes maneres, el caràcter de la República implantada el 14 d'abril de 1931, no deixa d'ésser burgès. Si amb la monarquia només una part de les classes dirigents era la que dominava sota la cobertura del rei, ara serà tota la burgesia la que, després haver-se posat "la disfresa de ball de la República", governarà en nom de tot el poble, i la que es presentarà com a representant dels interessos de totes les classes socials del país, mantenint d'aquesta manera, la ficció democràtica (11). El caràcter classista -burgès- de la República es posava de manifest amb la composició del govern provisional :

"La presidencia y el Ministerio de la Gobernación se hallan en manos respectivamente de Alcalá Zamora y de Miguel Maura, católicos fervientes, representantes típicos del feudalismo y del unitarismo absolutista y reaccionario; la cartera de Hacienda la detenta el socialdemócrata Prieto, estrechamente ligado al capital financiero vasco; el ministro de Economía, Nicolau d'Oliver, es el representante de la banca catalana; finalmente, al frente del Ministerio de Trabajo se halla Largo Caba-

llero, líder socialista, ex consejero de Estado bajo la dictadura, secretario de la central sindical reformista, Unión General de Trabajadores, y cuya misión en el gobierno es bien clara : ahogar el movimiento obrero, domesticarlo, para mayor provecho de la consolidación del régimen de explotación burguesa bajo la forma republicana" (12).

Un govern d'aquest tipus havia d'afrontar-se als problemes fonamentals de la revolució democràtica : el de la terra, el de les nacionalitats, els de les relacions entre l'Església i l'Estat, el de la transformació de l'aparell administratiu burocràtic de l'antic règim, i el de la lluita contra la reacció monàrquica. En plantejar d'aquesta manera la qüestió, Nin evidenciava, clarament, que la "revolució pendent" era la democràtico-burguesa; i també posava de relleu que no podia ésser la burgesia la que resolgués aquests problemes, a causa del caràcter sociopolític que havia adoptat com a força hegemònica des de l'inici del procés republicà, de les seves relacions amb les classes socials de l'antic règim, i del temor a les forces organitzades del proletariat industrial i camperol, que desseguida impulsarien un ampli moviment revolucionari que la burgesia al poder no podia controlar, ni molt menys capitalitzar. Després de fer un breu repàs de l'actuació del govern provisional, en els seus primers mesos d'existència, Nin evidenciava la poca disposició de la burgesia en solucionar els problemes de la revolució democràtica.

La necessitat de resoldre aquests problemes i la impossibilitat històrica de la burgesia en fer-ho, feia dir a Nin que "sólo la clase obrera puede resolver los problemas que tiene planteados la revolución española, sólo la instauración de la dictadura del proletariado puede significar el coronamiento del proceso revolucionario porque atraviesa nuestro país" (13).

Aquest era, doncs, el fi estratègic proposat per Nin davant la situació revolucionària espanyola : la presa — del poder polític per part del proletariat, que hauria — d'instaurar la seva dictadura de classe i realitzar la revolució democràtica. Aquesta presa del poder polític supo- sava, però, la revolució proletària, i en aquest aspecte l'alternativa de Nin enllaça, en part, amb la que hem ex- posat d'Esteban Bilbao. L'estretègia de l'Oposició requere- ria, evidentment, una tàctica que "debe adaptarse a las - circunstancias objetivas de cada momento concreto, sin — perder de vista, naturalmente, el fin estratégico perse- guido" (14). Quines eren aquestes circumstàncies? Nin no dubte en presentar-les amb aquests termes :

"La revolución proletaria no se puede rea- lizar más que apoyándola en las grandes masas - del país. Y por ello nuestra misión esencial de- be consistir en conquistarnos a esas masas. Cuan- do éstas están hipnotizadas aún por la ilusión - republicana, cuando no cuentan con grandes orga- nizaciones susceptibles de canalizar el movimien- to, tales como los soviets o las Juntas Revolu- cionarias, cuando los sindicatos son aún relati- vamente débiles, cuando no existen consejos de - fábrica, y, sobre todo, cuando falta en España - un gran partido comunista, cerebro y brazo de la revolución, hablar de la toma del poder por la - clase trabajadora es pura demagogia que no puede conducir más qua a las aventuras estériles y, en fin de cuentas, a la derrota sangrienta del pro- letariado" (15).

Aquest era un dels punts essencials que diferenciaria tàcticament la posició de Nin — i de l'Oposició Comunista d'Esquerra — amb la del Partit Comunista d'Espanya, que — fins a meitats de 1935 — coincidint amb l'aplicació dels — acords presos pel VII Congrés de la Internacional Comunis- ta, celebrat a l'estiu d'aquest any — portaria a terme una política totalment aventurista, putschista i demagògica (16).

La tàctica que proposava Nin en aquests moments tenia en compte, també, l'arrelament de les il·lusions democràtiques en les masses obreres i camperoles, il·lusions, però, que calia destruir exigint la realització íntegra i immediata de la revolució democràtica (17). Ja a finals de 1931 concretava els punts específics d'aquesta revolució i la forma amb què s'havien de tractar :

"Résolution du problème agraire par l'expropriation sans indemnité, des grands propriétaires fonciers et la distribution des terres aux paysans; la reconnaissance du droit de la Catalogne et des autres nationalités à disposer librement de leurs destinées, sans exclure la séparation, si c'est leur volonté; la séparation de l'Eglise et de l'Etat et l'expropriation de tous les biens des ordres religieux, - la destruction de l'appareil de l'Etat; le désarmement de la "Guardia Civil" et l'armement des ouvriers et des paysans; le jugement par un Tribunal révolutionnaire, de tous les ennemis déclarés du peuple" (18).

Paral·lelament, i com a factor subjectiu imprescindible, plantejava la qüestió organitzativa del proletariat, i assenyalava la necessitat de reforçar els sindicats revolucionaris, de crear consells de fàbriques, de constituir Junes Revolucionàries d'obrers, camperols i soldats -consigna que, recordem, havia proposat ja abans de la proclamació de la República- i, sobretot, d'unificar totes les forces comunistes existents en el país, per a crear un potent partit comunista que agrupés l'avantguarda revolucionària d'Espanya (19). Aquest darrer punt el considerava com "une question de vie ou mort pour le prolétariat espagnol" (20). Els mateixos plantejaments tàctics s'explanen en un editorial de El Soviet, presumiblement redactat per Nin, en el mes de setembre de 1931 (21).

S'ha escrit, amb evident mala fe i manca de rigor, que "la política de l'Oposició a Espanya i fins els escrits de

Nin estan orientats des del despatx de Trotski" (22)), per a significar la manca d'independència política de l'Oposició i la nula originalitat interpretativa de Nin. És evident que tant Trotski com l'Oposició espanyola varen coincidir en les seves anàlisis sobre la situació espanyola i també, evidentment, en l'estratègia i tàctica que calia seguir. Cal tenir en compte que Nin havia viscut, durant els darrers anys de la seva estada a Rússia, la lluita de l'Oposició; que l'Oposició Comunista d'Esquerra era la secció espanyola d'un moviment internacional que intentaven coordinar Trotski des de Turquia i un Secretariat internacional des de París. El fet de què Espanya ocupés, a partir de la caiguda de la Dictadura de Primo de Rivera, l'atenció del proletariat europeu —com també succeiria amb Alemanya i França, i havia succeït ja amb Anglaterra i Itàlia— obligava a Trotski a mantenir una correspondència assídua amb els dirigents de l'Oposició espanyola, i a intentar la fixació d'unes línies estratègiques i d'un programa d'actuació pels seus partidaris espanyols. Que aquest programa fos coincident amb el que elaboraven des d'Espanya els dirigents de l'OCE és políticament molt lògic. Això no vol dir pas, però que —al contrari del què passava dins el PCE— l'OCE apliqués d'una forma mecànica les consignes de Trotski. En els articles i assaigs que Trotski elabora sobre la situació espanyola només planteja uns punts programàtics, estratègics i tàctics, en canvi Nin i els dirigents de l'Oposició fonamenten el seu programa a partir d'una anàlisi molt minuciosa de la realitat política i social espanyola.

Aquest fet ens obliga a exposar també les posicions —de Trotski davant el desenvolupament republicà. Quins eren, doncs, els seus plantejaments? A l'endemà mateix de la proclamació de la República espanyola, Trotski escrivia un breu article que sota el títol de Els deu manaments del co-

munista espanyol, contenia, en deu punts, un programa tàctic d'actuació immediata (23), que, com indica el títol, - anava adreçat no solament a l'Oposició, sino també a tots els comunistes espanyols, proposant, així, una alternativa comunista a nivell general. Resumim el seu programa :

1- Davant el perill d'una reacció monàrquica, i a causa de què el bloc de republicans i socialistes s'ha col·locat en el terreny del canvi republicà, per tal d'evitar - "que las masas tomen el camino de la revolución socialista", s'imposa l'exigència de la detenció dels dirigents més destacats i sostenidors de l'antic règim, la confiscació dels béns de la dinastia i dels seus "lacayos" més compromesos i l'armament dels obrers.

2- El govern intentarà ampliar la seva base cap a la dreta en direcció de la gran burgesia, i capitularà davant de l'Església per a neutralitzar-la. "El gobierno es un gobierno de explotadores creado para protegerles de los explotados". Aquest fet situa al proletariat en oposició irreconciliable amb el govern.

3- La participació dels socialistes en el poder suposarà un progressiu enfrontament entre obrers i dirigents socialistes. Els comunistes han d'intentar el front únic amb els obrers socialistes, sindicalistes i sense partit, per tal d'arrastrar-los sota la seva direcció.

4- Els comunistes no poden proposar l'objectiu pràctic de la caiguda violenta del govern republicà-socialista, pel fet de què són una petita minoria. Cal, primer, que vagin desapareixent les il·lusions republicanes i socialistes.

5- Els comunistes han de guanyar-se a la majoria d'obrers, soldats i camperols, a través d'una política àmplia i sudaç de front únic.

6- Independència política en relació amb el bloc repu-

blich-socialista, i agitació comunista que expliqui que els comunistes es col·locaran en primera línia de la lluita contra la reacció monàrquica, sense que sigui necessària una aliança amb republicans i socialistes.

7- Llançament de les consignes democràtiques més radicals: "libertad completa para las organizaciones proletarias, libertad de autogestión local, elegibilidad de todos los funcionarios por el pueblo, admisión al voto de hombres y mujeres a partir de los 18 años, etc..., creación de una milicia obrera y, más tarde, de una milicia campesina. Confiscación de todos los bienes de la dinastía y de los bienes de la Iglesia en favor del pueblo, en primer lugar en favor de los parados, de los campesinos pobres y para el mejoramiento de la situación de los soldados. Separación completa de la Iglesia y del Estado.

Todos los derechos cívicos y libertades a los soldados. Elegibilidad de los oficiales en el ejército. El soldado no es un verdugo del pueblo, tampoco un mercenario armado de los ricos, ni un pretoriano, sino un ciudadano revolucionario, hermano de sangre del obrero y del campesino".

8- Creació del soviet obrer, en quant aquest significa avui " la reunión de las fuerzas diseminadas del proletariado, la lucha por la unidad de la clase obrera, por su autonomía. El soviet obrero se encarga de los fondos de huelga, de la alimentación de los parados, del contacto con los soldados, a fin de evitar encuentros sangrientos entre ellos, de los contactos entre la ciudad y el pueblo, con objeto de asegurar la alianza de los obreros con los campesinos pobres. El soviet obrero incorpora representantes de los contingentes militares".

9- Elaboració d'un programa agrari revolucionari, basat en la confiscació de les terres de les classes privile-

giades i riques, dels explotadors -començant per la dinastia i l'Església- a favor dels camperols pobres i dels soldats. Aquest programa ha de tenir en compte les diferències geogràfiques i les particularitats econòmiques i històriques de cada regió.

10- Davant les propostes que els socialistes d'esquerra faran als comunistes, per tal de formar un bloc o unificar organitzacions, proposar la creació de soviets.

Un mes més tard, Trotski escrivia un altre estudi sobre la situació espanyola, en el que anava contrastant les consignes que la Internacional Comunista donava per Espanya amb les seves pròpies. Es tracta de La revolución española y sus peligros (24), títol amb el que Trotski posava d'evidència que "la revolución proletaria de España se halla amenazada de un peligro inmediato por parte de la dirección actual de la Internacional Comunista" (25). Efectivament, en aquest article Trotski criticava durament la tàctica ultraesquerranista que els dirigents de la Internacional imposaven al PCE. Considerava la fórmula de la "revolució obrera i camperola" com una il·lusió i un engany, "una trampa diabólica que puede convertirse mañana en una soga para vuestro cuello", davant la qual oposava la perspectiva de lluita per la dictadura del proletariat, l'única fórmula per la qual el proletariat podria enderrocar la dominació de la burgesia (26); tàcticament tornava a assenyalar que "el objetivo inmediato que se plantea a los comunistas españoles no es la lucha por el poder, sino la lucha por las masas" (27), i que per aquest motiu la creació de Juntas obreres (soviets) passava al primer pla i esdevenia l'objectiu tàctic immediat (28).

Es innecessari assenyalar, doncs, la coincidència entre el programa estratègic i tàctic que proposava Trotski amb el que proposaven els dirigents de l'Oposició Comunista d'Esquerra espanyola. Cal pensar que Trotski es basava

molt sovint amb els informes que de la situació espanyola li enviaven els seus propis partidaris (29), informes que si bé només coneixem molt parcialment o desconeixem del tot, d'vien contenir les anàlisis de la situació espanyola i la pròpia política que ja devia seguir l'Oposició. En aquest cas —i com a hipòtesi que de moment encara no podem verificar— caldria valorar els articles i treballs de Trotski sobre Espanya com a material per la propaganda, que els trotskistes espanyols publicaven per a recolzar les seves pròpies anàlisis. Cal tenir en compte el que ja hem dit: Trotski no s'ocupa mai en profunditat de l'anàlisi de la societat espanyola, ni estudia la infraestructura social i econòmica de les classes socials. Parteix d'una caracterització més o menys standarditzada per la teoria marxista, d'acord amb l'actitud d'aquestes classes, evidenciada en les repetides experiències històriques —que Trotski coneix molt bé—; i d'aquesta mateixa forma caracteritza la resta de tendències imperants en el moviment obrer espanyol: socialisme, anarquisme, stalinisme, etc... (30). El seu enorme bagatge teòric i polític li faciliten, per altra banda, la caracterització de posicions polítiques, d'unes classes socials, les peculiaritats específiques i el comportament de les quals ell no ha conegut mai directament. Cal tenir en compte aquest factor des d'ara, en quant, posteriorment —quan l'Esquerra Comunista s'aparta de les directrius de Trotski— les anàlisis trotskistes sobre la situació espanyola es fonamenten únicament en argumentacions de principi i d'ortodòxia política.

No és pas aquest el cas, però, amb què l'Oposició espanyola s'enfronta amb la República, ja que, com hem vist, els trotskistes espanyols en aquest moment coincideixen en els aspectes més importants d'estratègia i tàctica. La interpretació de l'Oposició Comunista sobre el procés repu-

blicà partirà així de les posicions teòriques i de la postura general que havien pres des del mateix moment de la proclamació de la República. La denúncia contra el govern provisional, pel fet de no procedir immediatament a demanar responsabilitats als caps compromesos amb el règim monàrquic (31), anirà seguida de la denúncia a la repressió que el govern efectua contra les tendències comunistes i els moviments vaguístics, que des del mateix mes d'abril de 1931 s'han escampat per tota la geografia de l'Estat (32). I les Corts constituents -elegides en les eleccions de juny de 1931- seran acusades de contrarrevolucionàries, i d'haver creat una disassociació d'interessos entre la seva tasca i la revolució, que continua al carrer (33). La petita burgesia i els socialistes no rebran tampoc un tracte més benevolent (34).

Durant aquesta primera etapa, doncs, en què la República comença a evidenciar el seu caràcter de classe -malgrat o mercès els socialistes- l'Oposició insistirà molt en la tasca poc revolucionària de les Corts, arribant a demanar la seva dissolució (35), i mostrant com els objectius democràtics només podien ésser assolits a través de la revolució proletària (36). Fins i tot, quan la crisi de govern -d'octubre de 1931- que ocasiona la dimissió d'Alcalá Zamora i de Miguel Maure, arrel de la resolució de la qüestió religiosa, col·loca a Azafia en el càrrec de primer ministre, l'Oposició no s'està d'afirmar que "la solució de la crisis significa (...) la consolidación del bloque de la burguesia con los socialistas y a expensas de la revolución democrática" (37), ja que el problema religiós es resolgué a través d'un compromís entre ambdós (socialistes i burgesia) que no lesionava els interessos econòmics de l'Església :

"Conceder más -s'afirma- era imposible, per-

que ello hubiera significado atacar a fondo la potencia económica de la Iglesia y, por consiguiente, el derecho de propiedad, cuya intangibilidad la burguesía tiene todo el interés en conservar, aunque se trate de un derecho de propiedad semifeudal" (38).

El nou govern Azafia era presentat així no com un govern Kerenski, de transició a la revolució proletària —comprentia el B.O.C.— sinó com un govern Miliukov, representant de la gran burgesia, el cap evident del qual dins el govern era Lerroux (l'autèntic Miliukov espanyol, i en aquests moments ministre de l'Estat), que esperava l'oportunitat per a imposar la dictadura de classe de la burgesia (39). Efectivament, la promulgació de la llei de Defensa de la República, el mateix mes d'octubre de 1931, s'havia d'interpretar en el doble sentit de què afavoria i —protegia els interessos de la gran burgesia i com un atac frontal contra el moviment obrer :

"De un plumazo, Azafia, promulgando la ley de "defensa" de la República, establece con su artículo segundo la inmoral ley de jurisdicciones, tan combatida por Azafia y su camarilla de "monas epilépticas", de la cacharrería del Ateneo que le consideran su jefe; deroga la ley de huelgas, impidiendo al proletariado el uso de su mejor arma de defensa contra la burguesía y contra las extralimitaciones del poder público. Hace imposible la vida a la prensa proletaria, que va a sufrir más del régimen de esta ley, que de la propia censura previa, de hecho establecida, por lo menos en Barcelona por el señor Anguera de Sojo. Da carácter de inviolabilidad a todos los gobernantes y a sus delegados; todo ataque a cualquiera arbitrariedad de las autoridades, será castigada con prisión, y destierro o con la imposición de multas que de pasan todas las señaladas hasta el presente, — con excepción de las extraordinarias de Primo de Rivera. Restablece los delegados gubernativos que creó el dictador, con más atribuciones que las que les dió aquél. Impide todo acto político a los partidos que no sean gubernamentales. Amenaza de suspensión a prensa y centros

políticos no afectos al régimen. En una para-
bra, retrotrae a España a un régimen peor que
el peor dictatorial que haya podido sufrir en
otros tiempos." (40).

En desembre del mateix any, Nin apuntava el perill
de què aquesta situació i l'ascendent de la gran burge-
sia sobre la República podia abocar en un feixisme, pel
qual a Espanya hi havia tots els factors susceptibles -
d'afavorir el seu desenvolupament; i definia la tàctica
per a evitar-ho en la necessitat de constituir un gran
Partit Comunista i d'acabar amb la divisió sindical (41).
Un més després, s'afirma a Comunismo que "a pesar del -
aparente desplazamiento de las derechas, cada cambio ha
significado un paso adelante de la reacción" (42).

Des de l'inici de la proclamació de la República -
fins a març de 1932 -data que agafem de referència, en
quant l'Oposició celebra la seva III Conferència- s'ha-
vien produït ja una sèrie d'esdeveniments que manifesta-
ven els objectius que aquella s'havia imposat, i la seva
incapacitat en desprendre's d'importants elements del -
règim monàrquic. Així, per exemple, la República conser-
vava intacte l'aparell repressiu de la monarquia: la -
guardia civil era utilitzada per la República en el ma-
teix sentit que ja ho havia fet aquella. La reforma de
l'exèrcit, que havia emprès Azafia, malgrat que havia su-
posat la reducció de la meitat del cos de caps i oficials
(43), seria més nominal que efectiva, doncs permetria a
l'oficialitat monàrquica mantenir-se en els seus càrrecs
per atacar la República a la primera ocasió que se li pre-
sentés -com, en realitat, no tardaria a succeir-.

L'ampli moviment vaguístic i reivindicatiu, desencab-
dellat també a partir del mes d'abril, trobaria per part
del govern de la República la mateixa resposta repressiva

que havia donat ja la monarquia. Els enfrontaments armats entre obrers i policies o guàrdies civils són incontables ja en aquest moment: el mes de maig havia estat particularment sanguinant a tot l'Estat, amb incendis de convents i esglésies. El dia 28, la guàrdia civil disparava contra els pescadors de Pasajes, que estaven en vaga, matant-ne a quatre i deixant-ne a nombrosos de ferits, i el mateix havia passat a Villameva del Arzobispo, a la província de Jaén. El mes de setembre coneix vagues generals a diversos llocs de la geografia espanyola, entre altres la de Barcelona, que Nin analitza com a moviment espontani, de protesta dels obrers contra les detencions governatives, que obliga a tornar a insistir en la necessitat de crear comitès de fàbrica, com a òrgan de front únic (44). I en desembre, s'esdevenen els luctuosos fets de Castellblanco, on una multitud de camperols famolecs i sense feina mata a quatre guàrdies civils, un dels quals havia disparat contra una dona.

Des del punt de mira legislatiu, no sols s'havia promulgat la Llei de Defensa de la República, com a mesura contra les vagues; a partir del mes de maig funcionaven també, amb els mateixos objectius, els jurats mixtes d'obrers i patrons, institucionalitzats per Largo Caballero.

En gener de 1932, un enfrontament entre obrers i la guàrdia civil a Arnedo (Logroño) conclou amb nombrosos morts i ferits; i pocs dies més tard, a finals de mes, els anarquistes impulsen en la conca minera de l'Alt Llobregat i el Cardener un moviment insurreccional que culmina en una vaga general a tot Catalunya i a diverses zones del País Valencià. És la primera vegada, des de la proclamació de la República, en què sectors importants de la classe obrera catalana s'afronten directament, a través d'un insurrecció

violenta, al poder constitucional de la República burgesa; o com diu l'òrgan de l'Oposició "en este acto insurreccional la clase obrera va dispuesta a desalojar a la burguesía y a imponerse como clase", ja que va ésser un intent revolucionari "sin concomitancias con la burguesía y dirigido contra las bases mismas de su dominación" (45).

L'Oposició Comunista d'Esquerra concedirà una gran importància a aquest moviment; pocs dies després d'haver estat sufocat, Jaume Roig Fatarella (possiblement un pseudònim que utilitza Nin) escriu un primer article en el que analitza les lliçons polítiques de l'alçament (46). Destaca, en primer lloc, els aspectes negatius del moviment:

1- La manca d'una veritable connexió, pel fet que a Barcelona i altres poblacions de Catalunya, el moviment fou secundat quan a l'Alt Llobregat i al Cardener, ja havia estat resolt. Aquest fet posava de relleu que una vaga d'aquesta magnitud s'havia d'iniciar sempre en els grans centres industrials -Barcelona en primer terme-, però mai a la perifèria.

2- El moviment fou inoportú, a causa de la manca de visió política de l'anarquisme, que no el va dotar d'un mòbil immediat susceptible d'arrastrar a les masses.

3- Va ésser un error decretar una vaga general en dissabte.

4- El Partit Comunista d'Espanya va fer el ridícol en convidar a la represa de la vaga, quan la CNT ja havia acordat el retorn al treball.

5- El paper dels elements "trentistes" fou nefast, en oposar-se a la declaració de vaga, pel fet de què era proposada per la FAI, i anar al moviment quan les circumstàncies eren desfavorables.

Quant als aspectes positius es destaca, sobretot, el seu caràcter netament polític i de classe :

"Y esto tiene una importancia enorme, principalmente en una región como Catalunya, en que el predominio de los anarquistas es casi absoluto. - Las masas trabajadoras han demostrado palmarismente que se han librado ya casi del todo de las ilusiones democráticas, tan fuertemente arraigadas - aún durante la huelga de septiembre, y que van comprendiendo cada vez más que sólo la insurrección - revolucionaria puede resolver la crisis revolucionaria que atraviesa el país" (47).

Caràcter polític que queda molt més concretat encara - per l'actuació dels obrers durant la insurrecció :

"Los obreros se apoderaron de los Ayuntamientos e izaron la bandera de la revolución proletaria en los mismos. Es decir, que se adueñaron del poder político, de eso que tanto repugna a la mentalidad tradicional del anarquismo. En algunos puntos, los elementos de la FAI proclamaron abiertamente que perseguían como fin la instauración de la dictadura proletaria. Esto significa un gran paso adelante, que los comunistas estatales, según nos califican los anarquistas, debemos señalar con gozo. Esta prueba que en la práctica los elementos anarquistas tienen que comprobar que la táctica - que nosotros preconizamos es la única de una verdadera eficacia revolucionaria" (48).

Un altre aspecte important i positiu del moviment era la unanimitat i disciplina amb què els obrers del Cardener i de l'Alt Llobregat havien lluitat primer, i havien emprès la retirada estratègica, amb un mínim de pèrdues, quan es persuadiren que havien estat vençuts.

Del balanç dels aspectes negatius i positius s'en treuen les conclusions més importants que l'Oposició havia anat mantenint tàcticament fins ara :

1- Increment de la propaganda comunista que plantegi als obrers influenciats per l'anarquisme uns objectius clars i precisos, "haciendo comprender a la clase proletaria que só-

lo el establecimiento de la dictadura transitoria del proletariado puede conducirle a su total emancipación económica y política".

2- Necessitat de la creació de soviets o juntes revolucionàries.

3- Combatre els errors doctrinals de la FAI, "con energia, pero, al mismotiempo, de una manera cordial".

4- Accel·laració en la creació del front únic immediat de la classe obrera, sense distinció de tendències.

5- Eliminació dels "trentistes" de la direcció de les organitzacions obreres pel què suposen -juntament amb els líders reformistes i els ministres republicans de la UGT- pel desenvolupament del moviment revolucionari.

6- Necessitat d'un gran partit comunista, "de un verdadero partido revolucionario de masas, capaz de conectar y dirigir el ataque revolucionario del proletariado" (49).

En el mes de març de 1932 Nin publicava un fulletó -La huelga general de enero y sus enseñanzas (50)- en el que aprofundia en l'anàlisi de tots aquests aspectes (51). Al final del fulletó concluïa :

"El problema que se plantea, por consiguiente, no es el de la lucha por la conquista inmediata del poder, sino el de la organización de las masas para esta lucha.

(...) Crear esta organización es el deber - que el momento impone a los comunistas. De la rapidez y el acierto con que la creemos depende todo el porvenir de la revolución española" (52).

Amb aquest teló de fons extremadament agitat -després que en febrer de 1932 fossin deportats a Guinea nombrosos sindicalistes i anarquistes catalans i valencians, implicats en el moviment de gener- i quan s'anava evidenciant la progressiva frustració d'àmplies masses obreres i campe-

roles per la República, es reuneix la III Conferència Nacional dels trotskistes espanyols.

L'Oposició Comunista d'Espanya celebra la seva III Conferència Nacional en un moment ascendent de la seva evolució interna, quan ja s'havia estructurat i consolidat orgànicament i havia assolit una coherència —que malgrat ésser relativa, a causa del seu caràcter de fracció— la dotava de totes les característiques d'un partit marxista. En aquest aspecte Nin escrivia en presentar la Conferència :

"La Conferencia nacional celebrada recientemente en Madrid ha puesto de relieve los progresos verdaderamente sorprendentes efectuados en menos de un año. El balance de la labor realizada ha sido altamente confortador. La Izquierda Comunista no es ya un núcleo de militantes aislados, como lo era hace un año, sino un verdadero movimiento comunista, con ramificaciones — en todo el país, vivo, activo, combativo, íntimamente ligado con la clase obrera y sus luchas. El peligro de que la Oposición se convierta en un cendúculo de críticos, en una secta estéril, en un refugio fácil para los perezosos, cobardes o decepcionados ha sido victoriosamente superado. Han venido a nuestra organización los militantes mejores, los más conscientes, abnegados y combativos. Hoy, la Izquierda Comunista es ya, realmente, la vanguardia de la vanguardia del proletariado español" (53).

Fins aquest moment només havia tingut una baixa important, la de Gorkin, que ja molt aviat, en una reunió celebrada pel Comitè Executiu de l'Oposició, el dia 28 de juny de 1931, s'havia acordat "romper todo contacto con Gorkin y dejarle libre para que el hombre sea lo que pueda ser", a causa de la seva nul·la actitud disciplinària (54). Immediatament, Gorkin sol·licitaria el seu ingrès en el Bloc Obrer i Camperol (55). Fou, però, una baixa sense repercussions polítiques, pel fet de què fins

aquests moments Gorkin només havia militat dins l'Oposició des de París.

El dia 26 de març de 1932 començaren les sessions de la III Conferència, que s'allargaren fins el dia 28 a la tarda, després d'haver celebrat set sessions.

Hi participaren una trentena llarga de delegats procedents de diversos indrets on l'Oposició tenia molts organitzats: Madrid, Castella, Astúries, Bilbao, Galícia i Andalusia (56); amb una àmplia majoria de representants de Madrid. També hi assistiren Pierre Frank i Raymond Molinier, en representació del Secretariat Internacional de l'Oposició (57); i Pierre Naville, oficiosament (58).

Juan Andrade obrí la Conferència, a les 7 de la tarda del dia 26, amb unes breus paraules preliminars sobre el desenvolupament de l'Oposició i les tasques de l'Assemblea. Després de la lectura dels missatges i les adhesions rebudes de Trotski, del Secretariat Internacional i de les diverses seccions oposicionistes, es designaren a Andreu Nin i a José Loredo Aparicio com a presidents de la Conferència, mentres Aurelio Solares (Astúries) i Elanco Pascual (Galícia) actuaven com a secretaris. La segona sessió celebrada a la nit del dia 26 tingué un caràcter orgànic i administratiu. Lacroix donà compte de la gestió del Comitè Executiu i de la situació de l'Oposició; els delegats informaren de la situació a les diverses regions; finalment la Conferència s'ocupà de la situació de les publicacions: s'aprovà la gestió de l'administració i direcció de Comunismo i de les "Ediciones Comunismo", i la reparició de El Soviet a Barcelona.

A partir de la tercera sessió de la Conferència fins a la setena (dies 27 i 28), els delegats s'ocuparen fonamentalment de la discussió, debat i aprovació de les tesis po-

lítiques. En aquest punt és on cal valorar sobretot les tasques de la Conferència, ja que la dotació d'unes tesis polítiques —elaborades d'acord a la doble experiència del desenvolupament de la República, per una banda, i de l'evolució de l'Oposició, per l'altre— li conferiran un caràcter organitzatiu nou. De les tesis polítiques i acords que s'aprovaren ens interessa recollir ací només alguns aspectes (59) :

- 1- La tesi sobre la situació política.
- 2- La discussió sobre la qüestió electoral.
- 3- El nou caràcter de l'Oposició Comunista espanyola en constituir-se en Esquerra Comunista d'Espanya.

Sobre el primer punt es va aprovar una tesi, redactada per Nin, sobre La situación política española y la misión de los comunistas, la redacció original de la qual provocà una sèrie de discussions. Nin havia concretat dues consignes sobre la situació política espanyola que provocaren la polèmica : 1) Dissolució de les Corts i convocatòria — d'eleccions generals. 2) Formació d'un govern netament socialista (60). La primera consigna fou impugnada per La Croix, qui la considerava retrasada i que no corresponia a la situació política del moment republicà. Nin, després de fer-ne la defensa, retirà la consigna, davant la intervenció d'altres delegats. La segona consigna fou impugnada per Esteban Bilbao —que veia una contradicció entre la consigna i el criteri general exposat en la Conferència, — segons el qual la socialdemocràcia havia perdut influència— i per Manuel Sánchez; però finalment s'aprovà per majoria i, a proposta de diversos delegats, es va acordar — que seria sotmesa a referendium de tots els grups (61).

La tesi redactada per Nin sortiria, però, publicada dies més tard sense cap de les dues consignes, i amb el títol que ja hem esmentat (62). Nin parteix, evidentment, de

les interpretacions que des d'abans de la proclamació de la República, i durant els onze mesos de desenvolupament republicà havien anat proclamant ell mateix i l'Oposició. Després d'un extensiu repàs de la situació socio-econòmica d'Espanya, del període previ a la República i del període republicà transcorregut, centrant-hi sempre el paper de les forces obreres, arriba a la conclusió -tantes vegades esmentada- de la incapacitat pràctica de la burgesia en portar a terme la revolució democràtica. Caracteritza la República per la seva actuació sobre el moviment obrer :

"Han sido prácticamente anulados los derechos de asociación, reunión y propaganda; la Prensa obrera revolucionaria ha sido víctima de persecuciones brutales; el régimen de las detenciones gubernativas sigue en vigor como en tiempos de la monarquía; se ha anulado el derecho de huelga; la Guardia civil ametralla a los trabajadores como en las mejores épocas del régimen caído; y, como coronamiento, el Gobierno de la República adopta el sistema de deportaciones a Guinea, que ni tan siquiera Primo de Rivera se había atrevido a emplear" (63).

I insisteix en dos conceptes : el govern Azafia -després de la sortida de Lerroux- és un govern-pont, l'avantsala del govern de la gran burgesia, representada pel líder radical, que ha abandonat el govern perquè ja no considera necessari els serveis dels socialistes i perquè li són suficients els mitjans de repressió que l'ofereix l'Estat. I sobretot es reafirma en la tesi de què la revolució democràtica només es podrà dur a terme amb la implantació de la dictadura del proletariat. En aquest moment, però, no existeixen encara les condicions propícies per a la presa del poder, en quant falten els factors indispensables que l'han de fer possible :

"a) La desmoralización de la clase enemiga, el íntimo convencimiento de la misma de que el fin de su dominación está próximo; b) arrancar a las masas campesinas y a una buena parte de la clase obrera

a la influencia socialista; c) conquistar para la causa de la revolución proletaria a una gran parte de la pequeña burguesía radical, o al menos neutralizarla; d) constituir organizaciones de masas análogas a los soviets; e) crear un -- gran Partido Comunista" (64).

Per aquest motiu, confirmava, "nos hallamos, no en la etapa de la lucha inmediata y directa por el poder, sino en la de preparación de esta lucha" (65). Quines han d'ésser, doncs, les tasques que s'ha d'imposar el proletariat? Les consignes democràtiques encara poden jugar un paper important :

"Libertad completa de reunión, de propaganda, de asociación, de huelga; abolición de la -- "ley de Defensa de la República" y de las retenciones gubernativas; disolución de la Guardia civil y del Somatén; confiscación de los bienes de la Iglesia; expropiación sin indemnización de los grandes propietarios agrarios y reparto de las -- tierras entre los campesinos; reconocimiento del derecho de Catalunya a la autodeterminación, la separación inclusive; socorro a los parados por el Estado, etc...,etc..." (66).

A nivell de tàctica organitzativa continuen en vigència les consignes de constitució del front únic obrer, de comitès de fàbrica i soviets i com a "condición indispensable para que la revolución proletaria triunfe" l'existència d'un gran Partit Comunista (67).

Destaquem la discussió sobre les eleccions que tingué lloc a la Conferència, perquè en aquest punt l'Oposició -- efectuarà ja un canvi important en la seva política, canvi que condicionarà el primer pas del viratge de la secció espanyola. En la tercera sessió de la Conferència (matí del dia 27 de març) i després que Fersen afirmés que l'Oposició havia de mantenir, des d'aquest moment, una actuació política més independent, la delegació de Catalunya -- Nin i Molins i Fàbrega -- proposa que l'Oposició aprovi el principi d'intervenció en les eleccions.

Fins aquests moments l'Oposició no s'havia plantejat mai la seva participació de forma independent a cap de les eleccions que s'havien realitzat durant la República. En les eleccions a Corts Constituents de juny de 1931, l'Oposició havia presentat la candidatura del Partit Comunista com la seva pròpia (68). La proposta de la delegació catalana obriria un nou debat: s'oposarien a ella la representació d'Astúries, en considerar que la descomposició del PCE no era tan gran com perquè l'Oposició donés un canvi tan radical a la seva política; i Henri Lacroix i Juan Andrade -del Comitè Executiu- que estimaven la proposta com un apartament de la política de l'Oposició. A favor s'hi manifestaren Sánchez (Salamanca) que creia que l'O.C.E. havia d'intervenir en tots els aspectes de la lluita, sindical o electoral; i també Fersen, que juntament amb Nin, defensa ampleament el criteri d'intervenció en les eleccions. Fersen centra la discussió, proposant una votació amb els següents termes:

"Si cabe o no en los principios de la O. la participación en la lucha electoral. "No se trata de decidir -dice Fersen- si hemos de ir a las próximas elecciones, sino si en principio aceptamos la posibilidad de ir a ellas" (69).

La votació que tingué lloc a continuació decidí la intervenció en les eleccions per una majoria de vots (70).

Com ja hem dit, això suposaria un primer viratge en l'evolució de l'Oposició espanyola. En la cinquena sessió de la Conferència, la delegació catalana proposa que l'Oposició s'anomeni en el futur "Izquierda Comunista de España (Sección española de la Oposición Comunista Internacional)", i després de què intervingueren diversos delegats, s'aprovà unànimement la nova denominació (71).

La constitució de la I.C.E. o Esquerra Comunista d'Espanya s'ha interpretat com un canvi de tàctica encaminada a corregir l'actitud merament crítica que fins ara havia mantingut l'Oposició en relació al PCE, per a convertir-se en una organització política autònoma i independent (72). Aquest viratge de tàctica respecte al PCE s'apartava, evidentment, de la concepció que encara mantenien les diverses seccions de l'Oposició Internacional. La Conferència aprovaria una Tesis sobre la situació internacional y el comunismo (73), en la que s'explicitava la seva nova postura. En primer lloc, justificava el canvi de posició a causa de la impossibilitat pràctica -manifestada durant tot el període de la seva existència- en modificar substancialment les directrius de la Internacional Comunista :

"La Oposición de izquierda ha actuado siempre con respecto a la I.C. como si estuviese en el seno de una organización unificada. A pesar de haber sido dictatorialmente excluida, la Oposición siguió actuando como si estuviese en el interior de las organizaciones : ligándose a la base de los partidos, se esforzaba porque éstos adoptasen sus puntos de vista. De hecho, la Oposición no tiene otra política que la de los partidos comunistas, desde el momento en que no se decide a llevar su política a la práctica más que en la medida en que los partidos la acepten. Por grandes que sean las diferencias entre la Izquierda Comunista y el stalinismo, prácticamente resulta que la Oposición no tiene más programa que la "reforma del partido", pues hace esta reforma condición previa para la ejecución de su política. La actitud tradicional de la Oposición es de todo punto insuficiente en las circunstancias actuales y, de persistir en ella la Oposición, no conseguirá ser en los momentos decisivos una solución política. Porque las reformas parciales que consiga hacer en la Internacional no modifican substancialmente la naturaleza del stalinismo. (...) Manteniendo este punto de vista de una manera consecuente resultaría que la clase obrera estaría privada de la política de la Oposición hasta que se hubiese logrado la re-

forma total de la I.C., a la vez que se prolonga -si no se imposibilita- la reforma de la IC. La falta de educación política a que están condenados los elementos de base de los partidos - por la camarilla burocrática, así como la continua deformación de textos, las calumnias e insultos, que constituyen la táctica de la camarilla staliniana frente a la Izquierda Comunista, hacen extraordinariamente difícil la asimilación de nuestros puntos de vista por vía meramente crítica. Es menester que la Oposición pueda presentar, además de su crítica, el ejemplo vivo de su política" (74).

I això només ho aconseguiria si, més de lligar-se intimament amb la Internacional Comunista i caminar junts en tot el que fos possible, l'Oposició es convertís en una força activa que portés a la pràctica la seva política pròpia, sense esperar que la Internacional l'acceptés. D'aquesta manera, la independència que l'Oposició assoliria a nivell internacional, es concretaria a escala nacional -"pues está en relación con la situación política del país y con la fuerza que en el país tenga el Partido" (75)- amb la transformació de l'actitud crítica a una política activa. Això no volia dir, però, que l'Esquerra Comunista s'havia de convertir en un nou partit, doncs encara afegia la tesi- hi havia possibilitats davant la Internacional. L'Oposició seguiria, per tant, actuant com a fracció; i resumiria els seus punts de mira en els següents punts :

"1º. La concepción de la formación de la Oposición como nuevo partido supone prácticamente en el actual momento de desenvolvimiento de nuestra organización una tendencia liquidadora de la misma. Las posibilidades de desarrollo cerca del Partido no han desaparecido y la Internacional Comunista no está enteramente perdida para el proletariado internacional.

2º. La existencia internacional de nuestra organización como oposición supone en principio la aceptación de la concepción de que mediante el restablecimiento de los principios democráti-

cos generales que informan la Internacional ésta puede encontrar su salud revolucionaria.

3ª. La concepción de nuestra organización como fracción supone que sólo a través de la -- aplicación total de nuestros principios puede -- la Internacional reintegrarse a su papel de guía del proletariado internacional.

4ª. Nuestra organización internacional debe desempeñar el papel de fracción y como tal -- luchar no sólo por el prevailecimiento de las normas democráticas en el seno de la Internacional, sino por imponer nuestros principios. En tal sentido, la Oposición no puede limitarse a ser un -- simple apéndice del Partido, sino que cuando se observe en un aspecto cualquiera la falta del -- Partido, esta laguna debe ser encubierta por ella. Nuestra actividad debe encauzarse en el sentido de dar una educación eminentemente fraccional a los nuevos militantes y en el de crear organizaciones amplias" (76).

L'actitud de la nova Esquerra Comunista d'Espanya va portar un gran esvalot entre les seccions trotskistes dels altres països i en el propi Trotski (77). Si bé n_o hi ha cap referència coetània al respecte, no hi ha tampoc cap -- dubte que a partir d'aquest moment les relacions entre Trotski i la secció espanyola s'enrarin fins el punt de la -- ruptura. Inmediatament d'haver-se aprovat el canvi de denominació, la Conferència sol·licitaria al Secretariat Internacional la reunió d'una Conferència Internacional de l'Opo -- sició, que s'hauria de celebrar abans del mes de setembre de 1932, segurament per a plantejar d'una forma oficial el nou canvi de tàctica (78). Aquesta Conferència, però, no es celebraria fins a ben entrat l'any 1933, quan l'Esquerra Co -- muniste d'Espanya es trobava en una crisi interna aguda, i ja amb oberta contradicció amb Trotski (79).

Un darrer punt de la Conferència que cal destacar per la seva transcendència posterior és la dimissió de Lauroix com a secretari general de l'Esquerra Comunista. En la re -- ssenya de les sessions de la Conferència només es diu que "a consecuencia de lo quebrantado de la salud del camarada

Lacroix y de la necesidad que tiene de someterse a una operación quirúrgica por el exceso de trabajo desarrollado en los últimos tiempos, la Conferencia acuerda concederle una vacación de tres meses" (80). Lacroix sería substituí per Nin, i el Comitè Executiu encara residiria a Madrid durant alguns mesos més. Però la represa política de Lacroix, després d'uns mesos d'inactivitat, motivà una de les crisis més agudes en què travessà l'Oposició espanyola, crisi — que enllaçaria sinerònicament amb les dissidències entre l'Esquerra Comunista d'Espanya i Trotski.

NOTES

- (1) "Comunismo", nº 1, 15 de maig de 1931, p. 16-19
- (2) Ibid. Ibid.
- (3) Ibid. Ibid.
- (4) Ibid. Ibid.
- (5) Andreu NIN : Les communistes et la Révolution espagnole, "La Vérité", nº 66, 1 de maig de 1931.
- (6) Andreu NIN : El proletariado español ante la revolución, Barcelona, "Biblioteca Proletaria", 1931. Inclòs a Andreu NIN : Los problemas de la revolución española, p. 45-70. Les idees centrals del fullet les havia desenvolupat, — efectivament, en l'article anterior, fins el punt que — moltes frases i expressions coincideixen textualment.
- (7) Andreu NIN : El proletariado español ante la revolución, a Los problemas..., p. 56.
- (8) Ibid., p.52-53
- (9) Ibid., p. 54
- (10) Ibid. Ibid.
- (11) Ibid., p. 55-56
- (12) Ibid., p. 56

- (13) Ibid., p. 58
- (14) Ibid. Ibid.
- (15) Ibid., p. 59
- (16) Veure el capítol d'aquest mateix treball Els problemes de la unificació marxista.
- (17) NIN : El proletariado español ante la revolución, a Los problemas..., p. 59
- (18) NIN : Les communistes et la Révolution espagnole, "La Vérité", nº 66, 1 de maig de 1931.
- (19) Ibid., i NIN : El proletariado español ante la revolución, a Los problemas..., p. 69
- (20) Ibid. Ibid.
- (21) El deber del momento, "El Soviet", nº 1, 15 d'octubre de 1931. APENDIX 5.
- (22) ALBA : El marxisme a Catalunya. 1919-1939, III : Andreu Nin, p. 120.
- (23) Per primera vegada es va publicar a "La lutte de classes" (París), nº 30, abril de 1931, p. 195-197; tamb_e a "La Vérité" (París), nº 87, 8 de maig de 1931. En castellà - es pot consultar a TROTSKI : La revolución española, p. 91-93; i a TROTSKI : Escritos sobre España, p. 31-33. Per la nostra part, hem seguit la versió publicada en aquesta darrera obra, que no coincideix exactament -en la traducció de determinats termes i expressions- amb la versió espanyola de 1933.

- (24) Publicada per "Ediciones Comunismo", Madrid, 1931. També a "La Vérité", nº 92, 19 de juny de 1931; i a les dues obres de TROTSKI : La revolución española, p. 69-87; i Escritos sobre España, p. 39-59. Les versions d' aquestes dues obres coincideixen absolutament, ja que utilitzen la traducció que féu Nin publicada a les "Ediciones Comunismo".
- (25) TROTSKI : Escritos sobre España, p.39
- (26) Ibid., p. 53
- (27) Ibid., p. 54. Subrallat en l'original.
- (28) Ibid. Ibid.
- (29) Ens referim, sobretot, a la correspondència que Trotski mantenia amb els dirigents de l'Oposició espanyola, una part de la qual -molt poc significativa en quant únicament conté fragments de cartes d'en Nin, seleccionats pel propi Trotski- es pot consultar a La Révolution espagnole, p. 79-85. Caldrà esperar a que es pugui conèixer abastament tota la documentació de la secció tancada dels Arxius Trotski, de la Universitat americana de Harvard.
- (30) Ens basem en els treballs de Trotski esmentats ja en el nostre treball, i que aquestà publicà abans i després de la República. Caldrà esperar una obra de Pierre Broué -que s'anuncia voluminosa i de propera aparició- i que sota el títol de La Révolution Espagnole conté tots els estudis, articles, etc... escrites per Trotski sobre la República i la guerra civil espanyoles.

- (31) JUAN JOSE (LACROIX) : El momento político y las tareas inmediatas de la Oposición Comunista española, "Comunismo", nº 1, 15 de maig de 1931, p. 42-44; publicat per primera vegada a "La lutte de classes", nº 30, abril de 1931, p. 198-201.
- (32) Editorials de "Comunismo", nº 2, 15 de juny de 1931, p. 2-4; i nº 3, 1 d'agost de 1931, p. 5-6. També FERSEN : El frente contra el comunismo, "Comunismo", nº 3, 1 d'agost de 1931, p. 27-31.
- (33) Editorials de "Comunismo", nº 3, 1 d'agost de 1931, p. 2-3; i p. 7-8. En una altre editorial del proper nº de "Comunismo" s'afirma explícitament : "Desde la calle, y exacerbando la revolución en la calle, hay que ir también contra las Constituyentes reaccionarias, por unas Cortes revolucionarias, a base de un verdadero sufragio universal, directo y secreto, con voto para hombres y mujeres desde los 18 años", nº 4, 1 de setembre de 1931, p. 1.
- (34) Ibid. Ibid.; FERSEN : ¿Qué enemigo amenaza la revolución?, "Comunismo", nº 3, 1 d'agost de 1931, p. 45-48; i FERSEN : Retrocediendo ante la revolución, "Comunismo", nº 4, 1 de setembre de 1931, p. 15-19.
- (35) FERSEN : La labor de las Constituyentes y la necesidad de disolverlas, "Comunismo", nº 5, octubre de 1931, p. 29-31. APENDIX 6.
- (36) Esteban BILBAO : Los objetivos democráticos de la revolución, "Comunismo", nº 6, noviembre de 1931, p. 16-20.
- (37) Editorial. La significación del nuevo gobierno, "El So-

viet", nº 2, 22 d'octubre de 1931; i Editorial de "Comunismo", nº 6, novembre de 1931, p. 5. El paràgraf que reproduïm hi és textual en les dues editorials.

- (38) Ibid. Ibid.
- (39) Continua la ofensiva contra la revolució democrática. Gobierno de reacció burguesa, "El Soviet", nº 3, 29 d'octubre de 1931.
- (40) MOLINS I FABREGA : La ley de defensa de la República... de "trabajadores", "El Soviet", nº 3, 29 d'octubre de 1931.
- (41) NIN : La situación política, el peligro fascista y la necesidad del frente único del proletariado, "Comunismo", nº 7, diciembre de 1931, p. 14-18. Reproduit a NIN : Los problemas de la revolució española, p. 87-92.
- (42) Editorial de "Comunismo", nº 7, diciembre de 1931, p. 4-5.
- (43) Segons PAYNE : Ejército, República y estallido de la guerra civil, a CARR : Estudios sobre la República y la Guerra Civil, p. 110.
- (44) NIN : La huelga general de Barcelona. Algunas reflexiones sobre la huelga, "Comunismo", nº 5, octubre de 1931, p. 15-22.
- (45) Editorial de "Comunismo", nº 9, febrer de 1932, p. 1
- (46) Jaume ROIG FATARELLA : Las lecciones del alzamiento del Llobregat, "Comunismo", nº 9, febrer de 1932, p. 16-19. Article datat a Barcelona, 6 de febrer de 1932.

- (47) Ibid. Ibid.
- (48) Ibid. Ibid.
- (49) Ibid. Ibid.
- (50) Editat per les "Ediciones Comunismo", Madrid, 1932. In-
clòs a NIN : Los problemas de la revolución española, p.
105-116.
- (51) La coincidència gairebé textual en molts punts és el que
ens fa suposar que l'autor de l'article -Jaume Roig Fata-
rella- es pugui tractar del propi Nin.
- (52) NIN : Los problemas..., p. 116
- (53) Andreu NIN : III Conferencia Nacional de la Oposición Co-
munista. Un gran paso adelante, "Comunismo", nº 11, abril
de 1932, p. 30-31. APENDIX 7.
- (54) Resolución del Comité Ejecutivo de la Oposición Comunista
Española acerca de Gorkin, "Comunismo", nº 3, 1 d'agost -
de 1931, p. 57.
- (55) Una declaración política de Gorkin, "La Batalla", nº 48,
4 de juliol de 1931.
- (56) Una relació, no exhaustiva, de participants a la Confe-
rència, és la següent :
- Madrid: Juan Andrade, Angel Balabarquer, Fersen,
Marino Garcia, Mª Teresa Garcia Batais (companya d'Andra-
de), Luis Garcia Fernández (pare d'Henri Lacroix), Fran-
cisco Garcia Lavid (Henri Lacroix), Pedro Garcia Lavid
(germà d'Henri Lacroix), Luis Garcia Palacios, Gomila, -

Eugenio Fernández Granell, Pelayo, Raimundo Quintas, Carlos Rivas, Roberto, E. Tojo, Rodolfo Usano, Marino Vela.

-Federació Castellano-Lleonesa : Manuel Sánchez Rodríguez (Salamanca).

-Federació Catalana : Només hi assistiren Narcís Molins i Fàbrega i Andreu Nin.

-Astúries : Alvaro Loredó Aparicio, José Loredó Aparicio i Aurelio Solares.

-Federació Basco-Navarresa : Esteban Bilbao (Bilbao); Julio Alútiz (Pamplona) i F. Liso (Sòria).

-Galícia : Blanco Pascual (Lugo) i Juan Marey (Orense).

-Andalusia : Agustín Herrera (Sevilla).

(Segons fotografia de la III Conferència Nacional -identificació feta per Juan Andrade- i el Resumen de las sesiones de la Conferencia, "Comunismo", nº 11, abril de 1932, p. 31-34. APENDIX 7. Desconeixem si hi participaren membres d'Extremadura i el País Valencià).

- (57) Las divergencias entre el S.I. y la sección española, "Boletín interior de la Izquierda Comunista de España", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 9-26.
- (58) Segons identificació feta per Juan Andrade de la fotografia de la III Conferència.
- (59) La resta d'aspectes són tractats al capítol dedicat a l'estratègia i tàctica de l'Oposició.
- (60) Resumen de las sesiones de la Conferencia, "Comunismo", nº 11, abril de 1932, p. 32. APENDIX 7.

- (61) Ibid. Ibid.
- (62) La situación política española y misión de los comunistas,
"Comunismo", nº 13, juny de 1932, p. 30-40. APENDIX 8.
- (63) Ibid., p. 36. APENDIX 8.
- (64) Ibid., p. 38. APENDIX 8.
- (65) Ibid. Ibid.
- (66) Ibid. Ibid.
- (67) Ibid., p. 38-40. APENDIX 8.
- (68) Editorial de "Comunismo", nº 2, 15 de juny de 1931, p. 4.
- (69) Resumen de las sesiones de la Conferencia, "Comunismo", nº
11, abril de 1932, p. 32. APENDIX 7.
- (70) Ibid. Ibid.
- (71) Ibid., p. 33. APENDIX 7.
- (72) Carta d' Ignacio Iglesias a Pelsi Pagès. Gachan, 2 de maig
de 1975.
- (73) "Comunismo", nº 11, abril de 1932, p. 34-39. APENDIX 9.
- (74) Ibid. Ibid.
- (75) Ibid. Ibid.
- (76) Ibid. Ibid.

- (77) Carta de Ignacio Iglesias a Pelai Pagès. Cachen, 2 de maig de 1975.
- (78) Resumen de las sesiones de la Conferencia..., "Comunismo", nº 11, abril de 1932, p. 33. APENDIX 7.
- (79) Veure el capítol següent.
- (80) Resumen de las sesiones de la Conferencia..., "Comunismo", nº 11, abril de 1932, p. 33. APENDIX 7.

C A P Í T O L   V I I I

**CRISE EN EL TROTSKISME INTERNACIONAL I LES SEVES REPER-
CUSSIONS EN L'ESQUERRA COMUNISTA D'ESPANYA : EL CAS IA-
CROIX**

De març de 1932 a finals de 1933 es desenvolupa dins l'Esquerra Comunista d'Espanya una crisi interna que afectarà a la direcció del moviment trotskista espanyol i que, paral·lelament, es barrejarà amb implicacions de caràcter internacional, creant greus dissidències entre el Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista i el Secretariat Internacional de l'Oposició, recolzat per Trotski. Dissidències que tenen com a taló de fons les pròpies divergències que havien afectat ja a diverses seccions oposicionistes, entre elles, la francesa i l'alemanya; i que es justificaren, com a causa immediata, per les noves directrius que havia prés la secció oposicionista espanyola en la III Conferència Nacional.

D'aquesta manera, la crisi interna de l'E.C.E.—que provocarà Lacroix— anirà molt interrelacionada amb les dissidències que enfrontaren Trotski amb l'Esquerra Comunista, —

fins el punt de què aquell i el Secretariat Internacional recolzaren veladament Lacroix, contra el Comitè Executiu dirigit per Nin, i Lacroix aprofitarà les crítiques de — Trotski i del Secretariat Internacional per atacar Nin.

El primer episodi de les dissidències entre Nin i el Secretariat Internacional fou motivat per divergències dins la secció francesa, que enfrontaren a Alfred Rosmer amb Raymond Molinier i Pierre Frank durant 1930-1931 (1), i que acabaren amb la imposició de Molinier en la direcció de la Lliga Comunista francesa, per part de Trotski, i amb el consegüent retraïment polític de Rosmer (2). La correspondència entre Nin i Trotski, corresponent a aquest període, va plena de referències a la situació francesa, entre altres motius, perquè París era el centre del trotskisme internacional, on residia el Secretariat Internacional, la composició i directrius del qual depenia també fonamentalment de la direcció de l'Oposició francesa. Trotski en les seves cartes a Nin es mostra extremadament dur contra Rosmer (un dels fundadors del Partit Comunista francès) a qui arriba a acusar de què no era marxista, ni revolucionari, ni polític (3); actitud que en un principi Nin no comparteix, alegant el seu desconeixement de les causes profundes que havien motivat les dissidències franceses (4), i que, si al cap de poc temps —després de conèixer personalment a Molinier— accepta, afirmant que "la position de M. me semble absolument juste et l'acquisition de militants —tels que lui, je la juge comme un grand bien pour l'Opposition" (5), més tard torna a condemnar. Efectivament, a principis de novembre de 1931, Nin escrivia una carta al Secretariat Internacional en la que acusava a Molinier de les dificultats econòmiques de l'Oposició espanyola, d'actuar amb una lleugeresa inqualificable, i de sabotejador conscient

de l'Oposició (6). I a finals del mateix mes escrivia a Trotski que "l'Opposition espagnole est unanime à constater le rôle néfaste que M. joue dans la Ligue française - et dans l'Opposition internationale" (7).

Aquestes lletres de Nin farien dir a Trotski que l'Oposició espanyola, amb la seva postura, buscava recolzar indirectament a Rosmer, sense comprometre's a defensar obertament cap posició (8); i encara motivaren en Trotski una crítica molt dura sobre el paper internacional de l'Oposició Comunista espanyola :

"Mi impresión sobre el papel que desempeña la Oposición española en los asuntos internacionales sigue siendo muy desfavorable. Durante los años de mi estancia en el extranjero, tuvo lugar un proceso de selección de los elementos verdaderamente revolucionarios de la Oposición y su separación de los filisteos que desertan simplemente. En este trabajo, los camaradas españoles no han tomado ninguna parte. No intervienen en las cuestiones internacionales más que en el caso de considerarse personalmente afectados y, en este caso, intervienen de tal manera que ayudan a quienes desertan de nuestras filas" (9).

La referència del darrer paràgraf anava, sens dubte, per Rosmer, que acabava d'ésser exclòs de l'Oposició francesa; juntament amb Kurt Landau, l'austro-alemany, que havia estat membre també del Secretariat Internacional.

La primera repercussió directa de la crisi francesa en l'Oposició espanyola es produí en la III Conferència, quan els delegats oficials del Secretariat Internacional, Molinier i Frank, intentaren que la Conferència dels trotskistes espanyols aprovés l'expulsió del grup Rosmer. La Conferència, però, es negà a fer-ho, al·legant que no tenia prous elements de judici per a pronunciar-se. El fet de què Molinier i Frank ho intentessin tot per aconseguir la con-

dennació de Rosmer-entrevistes particulars, demanar direccions dels membres més destacats, etc...→ sembla que va provocar molta indignació entre els delegats de la Conferència (10). I quan aquesta va decidir la necessitat de convocar una Conferència internacional, ho féu amb la condició de què tant el grup de Rosmer com el de Landau hi poguessin intervenir i defensar els seus punts de mira (11).

Aquesta actitud de l'Esquerra Comunista d'Espanya - sembla que va provocar, de forma immediata, una viva repulsa en les seccions francesa -els propis Molinier i Frank- i alemanya, ja que a principis de setembre de 1932, el Comitè Executiu de l'ECI, es veia obligat a aprovar una resolució per a clarificar la seva postura (12), que concretava en els següents punts :

"1º. No ofrece duda alguna que nuestra organización no tiene ninguna discrepancia política con la Oposición Comunista de Izquierda y que he mos aceptado y aceptamos la disciplina comunista de nuestra organización. 2º Hemos votado en nuestra Conferencia Nacional una resolución para la convocatoria de una Conferencia Internacional de nuestra organización, y hemos defendido la idea de permitir su defensa ante la Conferencia de los grupos excluidos o separados de la Oposición por discrepancias con la dirección de la sección de su país o internacional, pero no hemos defendido nunca la idea de una Conferencia en la que los grupos excluidos o separados pudieran intervenir en la misma forma que las organizaciones legítimas. Sólo para defenderse en sus casos particulares, y pidiendo por anticipado su intervención, podría ser admitida su asistencia a la Conferencia, lo que es muy diferente a la noticia publicada por los órganos de Rosmer y Landau. 3º Hemos criticado lo que consideramos erróneo en la organización, pero esto no quiere decir que no queramos aceptar la disciplina de nuestra organización, y menos todavía que no estemos de acuerdo con las ideas de nuestra organización internacional, con el camarada Trotski y con el

S.I. Hemos expresado siempre nuestro punto de vista sobre los diferentes problemas de nuestra organización internacional, pero también hemos aceptado siempre el acuerdo de la mayoría. Es necesario señalar que sólo sobre cuestiones de detalle y organización, y no sobre cuestiones políticas, hemos tenido discrepancias con el punto de vista — del S.I. y del camarada Trotski. Aprovecharse de esto para combatir nuestra organización internacional es llevar a cabo una maniobra indigna de gentes honradas y de comunistas. No hay duda de que no tenemos nada que ver con los grupos de Landau y Rosner, y que estimamos que el camino que ellos han emprendido no es el más fácil para volver a la organización. El hecho de que hayamos pedido que se oiga la defensa de los grupos excluidos no quiere decir, ni mucho menos, que estemos de acuerdo con ellos" (13).

De fet la crisi estava oberta, en el doble front internacional i intern, una crisi molt difícil de determinar i d'interpretar políticament. Un trotskista que va viure des de dins aquests anys i que coneixia molt bé les interioritats del moviment trotskista i del propi Trotski, Deutscher, ha escrit referint-se a la situació francesa que "las discusiones similares a ésta, en las que es prácticamente imposible separar lo personal de lo político, vinieron a ser una dolencia crónica de la mayoría, si no de la totalidad, de los grupos trotskistas", i en relació al paper que hi jugava Trotski ha dit que "con los años, su participación adquirió formas lastimosas y en ocasiones grotescas (...) Trotski tomaba partido y actuaba de árbitro" (14). Sense cap mena de dubte, li devia ésser molt difícil actuar d'àrbit quan ja havia pres partit. Certament, aquestes ratlles escrites per Deutscher són també molt vàlides per entendre la crisi que a partir d'aquest moment afectarà a la secció oposicionista espanyola: una gran dosi de personalisme, — revestit d'arguments polítics inqüestionables, en les actituds, que només seria denunciada i acceptada com a tal per —

l'Esquerra Comunista d'Espanya, serà el factor dominant de les dissidències.

Sembla ésser -si bé és difícil determinar- que la crisi dins la secció espanyola s'inicia després de la Conferència Nacional, arrel de l'actitud dimissionària que havia adoptat Lacroix. Si en un primer moment la dimissió, -com hem vist, havia estat motivada per raons de salut, més tard Lacroix afirmarà "que el motivo fundamental y político de mi dimisión era el acuerdo sobre la "acción independiente" y la cuestión electoral" (15). Aquesta afirmació -l'afectuarà molt després de l'inici de la crisi i quan aquesta havia pres ja un caràcter internacional obert. Efectivament, l'actitud de Lacroix en relació al Comitè Executiu comença a enraxar-se manifestament a la tardor de 1932, quan encara mantenia la seva dimissió del càrrec de secretari general, i comença a connectar amb diversos membres de l'Oposició madrilenya, amb l'objectiu de fer front al Comitè Executiu de l'organització. En novembre de 1932 es celebra una reunió del Comitè Central, amb motiu de la crisi de direcció. Després que la reunió transcorregué sense la més mínima divergència política "surgió una dimisión en términos intolerables del camarada Lacroix, que obligó al C.C. a rendirse ante la evidencia de los hechos y reconocer la necesidad de trasladar el C.E. de residencia, si bien se le ofreció al camarada Lacroix el secretariado en el nuevo comité" (16).

El Comitè Executiu -per evitar el fraccionalisme que començava a provocar Lacroix- fou traslladat a Barcelona, i després de la negativa de Lacroix a ocupar-ne la secretaria general, que li havia estat oferta per a "demostrar la buena disposición del C.C., que estaba dispuesto a uti

lizar el trabajo y la colaboración del camarada Lacroix, - pero dispuesto también a no transigir en sus caprichos personales" (17), quedà constituit per Andreu Nin -secretari general-, L. Fersen, Josep Metge, Narcís Molins i Fàbrega, i Ercino Boñi (pseudònim de Francesc de Cabo) -secretari administratiu- (18). Seria l'Executiu que hauria d'enfrontar-se amb Lacroix, amb Trotski i amb el Secretariat Internacional de l'Oposició.

Immediatament després de la celebració d'aquesta reunió del Comitè Central, Lacroix emprà la publicació d'un Butlletí (19) i nomena un Comitè Regional de Castella la Nova i un Comitè Nacional de Joves (20), per a enfrontar-se al nou Comitè Executiu, trobant el recolzament d'un grup - molt minoritari de membres de Madrid : G. Munis, Toje, Gil, Lendazabal, Petra Pastor i Roberto, que eren els qui formaven també els dos comitès elegits per Lacroix (21). És possible que en un primer moment Lacroix aconseguís adhesions - provisionals d'altres membres o sectors oposicionistes, com sembla desprendre's de les cartes que publica en el seu Butlletí, des de Odis (22), Galícia (23) e el País Valencià (24); però aviat la seva actitud el deixarà únicament amb el grup esmentat. Lacroix plantejarà les dissidències amb el Comitè Executiu a causa de la desviació d'aquest de la política de l'Oposició Comunista Internacional (25), acusarà Nin de petit burgès i oportunista, i al Comitè Executiu d'utilitzar pràctiques stalinistes (26). Alhora que retenia els fons econòmics de l'organització -que utilitzava per a despeses pròpies (27) i per a mantenir el seu Butlletí- i la llista de subscriptors de Comunismo (28), boicotejant així, de manera directa, l'activitat del Comitè Executiu i de la pròpia organització. I es recolzava també en dos membres del grup de Madrid, Arlen, militar de carrera, i Marino Vela, que havien fet una breu trajectòria en l'Esquerra Comunista

per abandonar-la al poc temps, sense més (29).

Es simptomàtic que Lacroix sol·licités, per a resoldre la crisi, la intervenció del Secretariat Internacional, "que es el único que puede intervenir serena y concienzudamente en este aspecto, el único con competencia para hacerlo" (30), en un moment en què el Secretariat Internacional havia entrat ja en oberta discrepància amb l'Esquerra Comunista d'Espanya. Quan Lacroix planteja obertament les seves dissidències amb el Comitè Executiu, ja s'havia produït la rescissió oficial d'una secció oposicionista, sobre els acords presos per la III Conferència Nacional de l'Oposició espanyola. Es tracta d'una llarga carta que l'Oposició alemanya va enviar a l'Esquerra Comunista d'Espanya, criticant tres aspectes essencials dels acords de la Conferència (31) :

1- El canvi de postura tàctica que, segons els oposicionistes alemanys, suposava la intenció de crear un segon partit enfront del PCE i una IV Internacional. Acusació que fan basant-se en el canvi de nom de l'organització, i en l'acord sobre les eleccions.

2- La manca de perspectives clares de l'Oposició espanyola, en no haver fixat els punts estratègics sobre el desenvolupament de la revolució espanyola, acusació molt relacionada amb l'afirmació que faria poc temps després el propi Trotski en una carta a Nin de què "comarades españolas, y ante todo usted personalmente, consideran la situación en España en el sentido de que la revolución ha terminado" (32).

3- La posició de l'Esquerra Comunista sobre la Conferència Internacional de l'Oposició d'Esquerra, en recomanar la participació dels grups exòtics de l'Oposició -Rosner i Iandau- a la Conferència. Retreien també que haguessin deixat assistir a la seva III Conferència a membres integrants d'aquests grups.

4- La carta acusava, finalment, als dirigents de l'Oposició espanyola pel fet de què no haguessin volgut plantejar les diferències amb el Secretariat Internacional amb termes polítics, sinó únicament pel seu caràcter personal: "los hechos -afirmava- han sido falseados por la importancia exagerada que los camaradas de la dirección española -han concedido a las cuestiones personales cuando lo esencial del debate residía en las divergencias de carácter político" (33).

La carta també feia una sèrie de consideracions sobre la crisi interna de l'Oposició espanyola, i situava els punts de les divergències en el marc del desenvolupament de la República i de l'evolució internacional de l'Oposició. Poc temps després, una Comissió espanyola de la Lliga Comunista francesa aprovava una resolució en la que acusava a l'Esquerra Comunista per les següents "tendències errònies"⁽³⁴⁾: 1) Tendència vers un segon Partit; 2) Falta de perspectives sobre la revolució espanyola; 3) Desconeixement dels problemes de l'Oposició d'Esquerra Internacional; 4) Falta de política precisa sobre les qüestions d'importància immediata (sindical, agrària). I proposava, per tal de resoldre la crisi, l'obertura d'una àmplia discussió política, en base d'una carta de l'Oposició Internacional a tots els membres de l'Oposició espanyola; de la publicació d'un Butlletí Interior a través del qual s'asseguressin les discussions; la constitució d'una comissió internacional de tres membres per a participar directament en la discussió; i la celebració d'una sessió del S.I. ampliada amb la col·laboració de representants dels diversos corrents que s'haguessin manifestat en la secció espanyola (35). D'aquesta manera, tant l'Oposició alemanya com la francesa coincidien no només en les acusacions a l'Esquerra Comunista d'Espanya,

sinó també en considerar la seva crisi interna com una crisi de "tendències".

Poc temps després, el Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista escrivia una carta de resposta a l'Oposició alemanya (36), en la que en primer lloc afirmava rotundament que "la crisi interna de la secció espanyola no existe. En el interior de nuestra Organización no hya la menor lucha de tendencias. La compenetración ideológica de todos sus miembros es absoluta. El hecho de que todas las resoluciones de carácter político de la reunión última del C.C. hayan sido tomadas por unanimidad, ser^a suficiente para demostraros ésto.

Ha habido, es cierto, una crisis de dirección, determinada no por cuestiones de orden político sino por incompatibilidad de carácter con el camarada Lacroix. Sin embargo, esta crisis no ha tenido la menor repercusión en la Organización y ha sido resuelta con el traslado del C.E. a Barcelona" (37).

Sobre les acusacions a què era sotmès, el Comitè Executiu aportava arguments que obviaven, precisament, el contrari del que havien volgut sostenir els membres de l'Oposició alemanya: el caràcter personal de les divergències, més que el seu contingut polític.

Efectivament, sobre el primer punt referent a la tendència a un segon partit, el Comitè Executiu donava aproximadament els mateixos arguments que ja havia donat en la tesi aprovada per la Conferència Nacional: la independència i autonomia polítiques de l'organització respecte al PCE - eren mesures obligatòries, per a poder contrarrestar la influència i la tàctica d'aquest, que no suposaven la creació d'un segon partit. Plantajava la qüestió electoral consentint a la secció alemanya de desconèixer el sentit de la resolució, doncs, "únicamente hemos dicho, en casos excepcionales

que podrien presentar-se y en cada uno de los cuales la participaci6n deberia ser fijada por los organismos responsables de la difusi6n despu6s de un profundo examen de la situaci6n" (38). I restava import6ncia a la qüestió del - canvi de nom, ja que "no hemos hecho más que seguir el ejemplo de los camaradas franceses que se llaman "Ligue Communiste" y de los camaradas americanos que han adoptado el mismo nombre" (39).

Sobre l'acusació de manca de perspectives polítiques de l'Esquerra Comunista en relació al desenvolupament de la revoluci6 espanyola, no feia més que remetre a les tesis - aprovades en la III Conferència i a les publicacions de l'9 posició, i només reconeixia una insuficiència manifesta sobre el problema agrari. Finalment, la carta es referia a la Conferència Internacional, aspecte en el que es ratificava totalment, en contra de la posició dels alemanys; i defensava l'assistència de delegats de la fracció Rosmer a la III Conferència, alegant que "pudieron asistir a nuestra Conferencia del mismo modo que pudieron asistir los stalinistas, y los obreros sin partido. Nuestra Conferencia era pública y no podíamos cerrar la puerta a nadie" (40).

A partir d'aquest moment, el Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista s'hauria d'afrontar a la crisi en dos fronts diferents: Lacroix i el seu petit nucli de partidaris; i el Secretariat Internacional a qui aviat s'hi afegiria Trotski. En el què respecte a Lacroix, no estan gens clares les motivacions que el menaren a adoptar la seva actitud, i, realment, aquesta només es pot explicar, a causa de mòbils personals d'ambició política (41).

El fet que Lacroix dimitís del càrrec de secretari general de l'organització durant la III Conferència i el rebutgés en novembre de 1932, quan eren evidents les discrepàncies entre l'Esquerra Comunista i el Secretariat Inter-

nacional, demostra, en realitat, un gran oportunisme polític. No és aventurat de suposar que Lacroix no es va voler comprometre en la direcció de l'Esquerra Comunista, quan aquesta havia aprovat unes tesis polítiques que segurament no serien del grat del Secretariat Internacional. Per aquest motiu, Lacroix va esperar a plantejar les seves divergències polítiques fins al moment en què també ho fés aquell. Només amb el seu suport podria desplaçar al Comitè Executiu nomenat per un Comitè Central, i només amb els arguments polítics del Secretariat Internacional podia plantejar la batalla política a l'Executiu, ja que les tesis polítiques de l'Esquerra Comunista havien estat aprovades per una Conferència Nacional i havien rebut el resoliment de tota l'organització. És possible que Lacroix esperés que amb la intervenció del S.I. i de Trotski les diverses seccions de l'Esquerra Comunista donessin el seu suport a ell, per, — d'aquesta manera, desplaçar al Comitè Executiu i conciliar la secció espanyola amb les directrius internacionals. Així, "el primer trotskista espanyol" —no oblida que Lacroix havia estat el principal fundador i dirigent del nucli inicial de l'Oposició espanyola— recuperaria el seu càrrec i menaria l'Esquerra Comunista d'Espanya d'acord amb el trotskisme internacional. Les seves ambicions polítiques —si presumiblement eren aquestes— quedaren frustrades, però, a causa de què totes les seccions de l'oposició espanyola feren pinya entorn el Comitè Executiu i seguiren en aquesta mateixa posició durant tot el període que durà la crisi.

L'oportunisme de Lacroix es pot manifestar quan, a principis de gener de 1933, va escriure, des de la presó —cel·lular de Madrid —on havia estat empresonat, poc temps abans— un llarg article en el que sota el títol de Eliendo y concretando posiciones políticas contrava les seves divergències polítiques amb el Comitè Executiu (42). Casualment concretava les seves "posiciones políticas" en tres

punts : "1. Acerca de la actuación independiente de nuestra organización; 2. Sobre la cuestión electoral; 3. En nuestras relaciones internacionales" (43). Es innecesario assenyalar les coincidències entre les posicions polítiques de Lacroix i les que fins ara s'havien manifestat de les oposicions alemanya i francesa. El seu oportunisme, però, es manifestava encara d'una manera més evident en afirmar en aquesta mateixa carta :

"Una cuestión de amistad y sentimentalismo, una esperanza que poco a poco ha ido disipándose en mí, que confiaba en salvar a determinados camaradas me condujo a ser cómplice y hasta ejecutor de la política antiopositorista de nuestra organización, realizada en el pasado. Hoy no tengo más remedio que reconocer el error que ha supuesto y supone la lucha contra el S.I. y al camarada Trotski, y más aún que ello la política que efectúa nuestra Organización que no es nuestra política internacional.

Trotski y el S.I. siempre han tenido razón contra nosotros, aparte cuestiones de detalle. Y nosotros hemos cerrado los ojos ante la realidad, ofuscados en hacer una "organización fuerte" numéricamente, aunque se hundiesen los principios. Esa es la pura verdad, la que tenemos que reconocer si no cerramos los ojos a la luz del día. Y quienes pretenden lo contrario, digan lo que quieran no hacen más que dar pruebas de miopía política o de exceso de amor propio que les impide reconocer la verdad" (44).

El fet que justifiqués políticament les seves divergències amb els mateixos termes en què ho feia el Secretariat Internacional i reconeixés com un error la "lluita" de l'Esquerre Comunista amb l'Oposició internacional -una prova de fidelitat sense condicions- creiem que recolza -abastament la interpretació que hem donat sobre l'actitud de Lacroix. Hem d'assenyalar, a més, el fet de què fos Lacroix qui donés publicitat a les cartes de les seccions alemanya i francesa, a través del seu Butlletí, mentre el Comitè Executiu es limitava a rebre i a contestar cartes i

a treure "ferro" a les dissidències. Es significatiu que no les fes públiques fins que la crisi no va estar totalment resolta (45).

Per la seva banda, el Comitè Executiu des del primer moment va interpretar les divergències no com una crisi política -ja que no hi podia ésser orgànicament, a causa de que la unanimitat amb què es manifestava tota l'organització- sinó com una lluita sense principis, com una actitud personal de Lacroix que "para darle una justificación política (...) hizo bandera de todas las divergencias habidas y por haber en la organización, acompañando esto de una campaña de difamación de los camaradas que habían asumido la dirección. (...) La campaña de falsificaciones no ha cesado ni un momento. El continuo decirse y desdecirse ha sido la táctica del camarada Lacroix, como corresponde a una lucha de carácter puramente personal" (46). Com a resposta a la postura pràctica de Lacroix: retenció de fons econòmics de l'organització, creació de comitès al marge de l'Executiu, publicació d'un Butlletí fraccional, sabotatge a l'actuació de l'Esquerra Comunista, i actitud indisciplinària, el Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista va decidir la seva destitució i la dels seus partidaris de tots els càrrecs que ocupaven (47).

Per part del Secretariat Internacional i del propi -Trotski, la crisi de direcció oberta dins l'Esquerra Comunista, fou aprofitada, evidentment, en el sentit de capitalitzar-la dins les disputes que l'enfrontaven amb la pròpia direcció espanyola, disputes que venien ja de temps enrera -fins i tot d'abans de la celebració de la III Conferència de l'Esquerra Comunista d'Espanya- i que es prolongarien durant tot l'any 1933, força temps després d'haver-se solucionat ja la crisi Lacroix. Així, d'entrada, -

el S. I. i Trotski concediren a Lacroix i al seu grup la mateixa credibilitat política que a l'Executiu -al que identificaven amb Nin- i des del primer moment començaren a parlar del "corrent Lacroix" i del "corrent Nin", l'existència dels quals, opinaven, era demostrativa de què existien profundes divergències al si de la secció espanyola (48).

A finals de 1932 -després que Trotski pronunciés a Copenhague una conferència en commemoració de la revolució russa i es celebrés una reunió de trotskistes aprofitant el viatge de Trotski- es comença a parlar de la celebració de la Conferència Internacional de l'Oposició que hauria de celebrar-se precedida d'una pre-conferència de les diverses seccions. Per aquest motiu, el Secretariat Internacional havia enviat una sèrie de circulars i cartes al Comitè Executiu espanyol, on concretava les perspectives i condicions amb què hi havia d'intervenir la secció espanyola. Si bé desconeixem els termes exactes en què foren escrites aquestes cartes, en podem extreure el contingut a través de la resposta que els donà el Comitè Executiu espanyol. Efectivament, en data del 15 de gener de 1933, i des de Barcelona, l'Executiu es dirigia al Secretariat Internacional, concretant els següents punts (49):

1- Mostrava al seu acord en participar en la pre-conferència "cuya utilidad es innegable", i demanava ajut econòmic al S.I. per poder cubrir els gastos del viatge, ja que "nuestra situación económica actual es extremadamente grave".

2- Acceptava l'ordre del dia proposat, i es mostrava d'acord en separar de l'Oposició d'Esquerra Internacional als bordiguistes, una branca d'oposició a la Internacional Comunista que havia sorgit paral·lelament al trotskisme.

3- Refusava categòricament la proposició feta pel S.I. de què la secció espanyola enviés a la pre-conferència re

presentants de les diverses tendències :

"Esta proposición es un apoyo directo a la rebelión y al sabotaje del camarada Lacroix, que pretende dar un carácter político a su lucha deshonesta e intolerable contra la Organización. — Con esa proposición venís a agravar una crisis — que está ya casi liquidada creando obstáculos a la marcha del C.E. y cubriendo con vuestra autoridad los manejos que no importa en que o tres — sección hubieran provocado una exclusión inmediata. Tenemos que aclarar que en ningún caso, el C.E. accederá a participar en una pre-Conferencia al lado de un representante del grupo insignificante (Lacroix y seis o siete amigos) de saboteadores de la Izquierda Comunista Española; — sobre este particular nuestra actitud es totalmente intransigente" (50).

4- Davant la recriminació del S.I. pel fet de que el C.E. havia destituït el Comitè Nacional de Joves i amenaçava amb la destitució del Comitè Regional de Castella la Nova, el Comitè Executiu afirmava que "todas las denominaciones pemosas de Comitès no son más que una etiqueta sin ningún contenido". El Comitè Nacional de Joves eren "tres camaradas encargados del trabajo entre los jóvenes, la dirección y dependencia (depenien) del C.E. Si un Comité organismo auxiliar del C.E. en lugar de consagrarse a los fines para los cuales fue creado, se libra a una actividad fraccional y declara la guerra al C.E. es elemental que este no puede tolerar tal escándalo y debe destituirle". En relació al Comitè Regional de Castella la Nova "no se trata más que de un Comité nombrado por los mismo cinco o seis camaradas que, con Lacroix, sabotean la Organización y que no tienen contacto con los grupos de la región" (51). Afeigia també la impossibilitat de treure un Butlletí de forma immediata, per a discutir a l'interior de l'organització les divergències.

5- Enviava una sèrie de documents sobre la "lucha de tendencias (que no existe), más la cuestión Lacroix, que no

es més que una qüestió de disciplina" (52).

6- Es referia a una qüestió internacional, sobre l'oposició xilena.

7- "Tomamos nota de vuestra decisión de enviar a España un delegado, y estamos dispuestos a facilitarle su tarea" (53).

La pre-conferència internacional es va reunir a París a principis de febrer de 1933, amb assistència de delegats de les seccions oposicionistes russa, alemanya, francesa, belga, grega, búlgara, anglesa, italiana, suïssa, espanyola i americana (54). Per l'Esquerra Comunista d'Espanya hi va assistir Ferrer del C.E., ja que Nin estavaprés des del mes de desembre de 1932, a Algeciras (55). I també un delegat del grup Lacroix, l'assistència del qual havia estat preparada, d'esquena a l'Executiu, pel Secretariat Internacional (56). L'objectiu primordial d'aquesta pre-conferència era passar recompte a la situació de les diverses seccions de l'Oposició, i intentar fixar una línia d'actuació a nivell general. En aquest darrer sentit la pre-conferència va aprovar una delegació de principis, en la que, - després de fer un repàs històric de la seva actuació i dels seus objectius genèrics, va fixar la seva futura línia tàctica "conforme al espíritu y al sentido de las decisiones de los cuatro primeros Congresos" de la Internacional Comunista, en els punts que resumim així (57) :

- 1- Independència del partit proletari.
- 2- Reconeixement del caràcter internacional i, per tant, permanent de la revolució proletària.
- 3- Reconeixement de l'Estat soviètic com Estat obrer.
- 4- Condemnació de la política econòmica de la fracció stalinista.

5- Reconeixement de la necessitat del treball sistemàtic en les organitzacions proletàries de masses.

6- Recusació de la fórmula "dictadura democràtica del proletariat i dels camperols", adoptada per la Internacional Comunista, que s'oposa a la de dictadura del proletarià.

7- Reconeixement de la necessitat de mobilitzar les masses a través de consignes transitòries, en particular sota la forma de consignes democràtiques.

8- Reconeixement de la necessitat d'una política àmplia de front únic.

9- Recusació de la teoria del socialfeixisme.

10- Distinció de tres tendències dins el comunisme : la marxista, la centrista, i la dretana.

11- Reconeixement de la necessitat de la democràcia interna en el Partit.

A partir d'aquests onze principis, la pre-conferència declarava que "la O.I. se considera como fracción de la IC, lo mismo que sus diversas secciones se consideraran como las fracciones de las secciones nacionales de la Internacional" (58); descartava la idea de crear Partits Comunistes paral·lels, i es reafirmava en què l'objectiu de l'Oposició era criticar implacablement la política de la burocràcia stalinista, i -atreure's el nucli proletari fonamental dels Partits Comunistes, per a restablir, d'aquesta manera, els diversos Partits sobre unes bases marxistes. L'actitud de l'Oposició davant la Internacional Comunista quedava definida pel títol de la fracció : Oposició d'Esquerra; mentre que el contingut de les seves idees i mètodes quedava caracteritzat pel nom de bolxevics-leninistes. Totes les seccions de l'Oposició d'Esquerra Internacional havien de portar ambdós títols (59).

Sobre la situació de l'Esquerra Comunista d'Espanya, la pre-conferència es pronuncià en dos sentits : condemna-
ció de la política del Comitè Executiu i exigència de què
aque_{st} deposés les mesures disciplinàries preses contra
Lacroix (60). El Secretariat Internacional, doncs, s'esta-
va recolzant amb Lacroix per a continuar les seves dissi-
dències amb la majoria de l'Oposició espanyola.

La postura de l'Esquerra Comunista d'Espanya davant
els acords de la pre-conferència es concretà a través —
d'una resolució presentada per Fersen en la mateixa reu-
nó (61). Sobre el punt de la crisi interna de l'organit-
zació, la declaració garantitzava la publicació d'un Bu-
lletí interior de discussió amb la participació de mem-
bres de totes les tendències; es comprometia a no exclou-
re a ningú fins que una Conferència Nacional es pronun-
ciés definitivament, i es ratificava amb mantenir les me-
sures preses contra el grup dissident de Madrid, mesures
"qui sont voulus par la nécessité de maintenir la disci-
pline et éviter l'abertadissement de la marche de l'orga-
nisation" (62). Sobre la qüestió del nom de l'organitza-
ció el delegat espanyol considerà que "Oposició Comunis-
ta d'Esquerra bolxevic-leninista" era un nom "completa-
ment exòtic" per la secció espanyola : "le titre seul —
d'"Opposition de Gauche" produisait non seulement dans —
la grande masse prolétarienne mais aussi dans la masse —
communiste, l'impression de ce que seul il était question
de luttes intestines, aux maux ne trouvait de sens et con-
sidérait nocives" (63), i proposava que no s'unifiqués el
nom a nivell de totes les seccions nacionals, sinó que en
el títol de cadascuna hi figurés també el de l'organitza-
ció internacional.

La declaració s'ocupava finalment de les qüestions
litigioses a nivell internacional : criticava els procedi-

ments del Secretariat Internacional, alhora de mantenir o resoldre una discussió. No entenia, en primer lloc, les diferències entre els principis de l'Oposició d'Esquerra i d'altres grups que s'havien acabat de separar —com el de Rosner—. Sobre aquest punt escrivia :

"De toute la politique d'organisation (délimitation de certains groupes, transfert du S.I.) —rien n'est présenté à la discussion seule est demandée l'approbation de la section espagnole qui est venue en formulant des critiques sur votre —direction et qu'elle continue à considérer justes, se trouvera ainsi dans la nécessité de renoncer, sans discussion à ses points de vue si elle ne —veut pas rentrer en contradiction avec la discipline internationale. La position qui devrait être adoptée comme résultat de la discussion, se transforme ainsi en ultimatum" (64).

Per últim, es referia al canvi de tàctica de l'Oposició, i s'alegrava de què a causa de la situació alemanya —Alemanya acabava de caure sota el jou del feixisme hitleria— la pre-conferència hagués reconegut que "L'Opposition doit travailler sur la classe ouvrière dans l'ensemble, —sans modifier pour cela ces positions envers le Parti : re-forme du parti politique intense d'unification, lutte fractionnelle contre le stalinisme" (65). Fent-ho així acceptava plenament la postura que onze mesos abans havia pres ja la secció espanyola, contra la voluntat i amb l'esvalot corresponent de la resta de seccions oposicionistes.

L'actitud del delegat espanyol en la pre-conferència, lluny d'aturar les dissidències, serví encara per enverinar-les. En primer lloc, l'Executiu de l'Esquerra Comunista no va acceptar els acords de la pre-conferència, en el sentit d'anul·lar les mesures disciplinàries contra LaCroix, ja que considerava que significaven "un franco apoyo a la campaña de desorganización y de sabotaje del camarada LaCroix" (66), i que "no podía comprometerse a aplicar aque-

llas decisiones aunque procediesen de un organismo superior y desde el primer momento manifestó que si bien el S.I. tenía autoridad suficiente para destituir al C.E. no podía, en cambio, exigirle que aplicase unas medidas contrarias a los intereses de la organización" (67). I així es va negar a restituir els càrrecs als membres destituïts, primer sota la seva responsabilitat, i després amb el recolzament de la majoria del Comitè Central, a excepció de la delegació d'Andalusia, que no es va pronunciar, i la de Galícia, que considerava que la crisi es produïa per la intransigència d'ambdues parts (68).

Durant els mesos de març i abril de 1933, es produïrien una sèrie de fets que clarificarien els termes de les divergències, tant a nivell nacional com internacional. En el primer dels casos, un creuament de cartes entre el "corrent Lacroix" i el Comitè Executiu evidenciava que l'acusació d'aquest a Lacroix sobre malversació de fons i boicot a l'actuació de l'organització, no era ni molt menys una acusació gratuita (69). El Secretariat Internacional havia de reconèixer que Lacroix es dedicava a la falsificació de documents oficials (70). I el propi Trotski afirmaria en carta a Lacroix que "las ideas y los métodos que he criticado en el camarada Nin eran también los suyos" (71), amb la qual afirmació Trotski donava a entendre que no creia en el reconeixement d'errors passats que Lacroix havia fet el mes de gener (72). Per altra banda, en el mes de març, el Comitè Executiu rebia cartes d'adhesió des d'Astúries, País Valencià, Extremadura, Salamanca, Castella la Vella i País Basc (73), a través de les quals es recolzava la decisió del Comitè Central de no aplicar els acords de la pre-conferència en relació a Lacroix. I paral·lelament, el secretari accidental del Comitè Executiu de l'Esquerra, Fersen, -Nin encara

estava pres a Algecires- enviava una carta al Secretariat Internacional, amb la documentació suficient per evidenciar que la tasca de Lacroix es basava en una "campanya de calumnias y de saboteo político y administrativo" (74). En la carta informava també de la proposta d'expulsió que havia fet el Comitè Executiu al Central, contra Lacroix i Tojo, - els dos dirigents fraccionalistes (75).

A partir d'aquest moment, el grup de Lacroix, en trobar-se davant l'evidència del seu fracàs, va paraitzar cada vegada més la seva activitat. En el mes d'abril de 1933, publicaria encara el darrer número del seu Butlletí, el cinquè. Poc temps després, el mes de juny de 1933, Comunismo - incloïa una breu nota firmada pel Comitè Executiu de l'Esquerre que textualment deia :

"Se pone en conocimiento de la organización que el ex secretario general de la misma, Henri Lacroix (Francisco García Laviá), ha sido expulsado de nuestras filas por malversación de fondos" (76).

Amb l'expulsió de Lacroix el grup dissident desapareixia. Al cap d'uns mesos de la seva expulsió, en setembre de 1933, Lacroix demanava al seu reingrés al Partit Socialista, en una inqualificable carta en la que renunciava al seu pesent comunista i reconeixia els seus errors de "fractirador" contra el socialisme (77). Dels altres components del grup, només sabem que Tojo abandonà l'organització i marxà destinat a Sevilla, com a representant d'una casa de comerç (78); Maris retornà a l'Esquerre Comunista (79); i Gomila, que llavors estudiava a l'Escola de Telegrafistes de Madrid, es pegaria a organitzacions de dreta i durant la guerra seria oficial de Falange (80).

La fi de les dissidències dins la secció espanyola - dissidències, cal insistir, que només es donaren a nivell

de direcció- , no va suposar, però, la fi de les dissidències amb el Secretariat Internacional i amb Trotski, ans - el contrari. Immediatament d'acabada la pre-conferència, - Trotski comença una campanya oberta de desprestigi contra el Comitè Executiu de l'Esquerre Comunista d'Espanya i concretament contra Nin, recolzent-se en el grup de Lacroix, primer, i en dos ex-militants que en aquells moments ja havien abandonat el trotskisme organitzat, Arlen i Marino Vela, i que formaven també part en les dissidències, més - tard (81). Ja hem vist, el partidisme del S.I. enfront a Lacroix i el seu grup, partidisme que ara el transformaria en obert oportunisme, en publicar sense cap comentari ni valoració en el Butlletí Internacional, un llarg fragment de - l'article escrit per Lacroix en el mes de gener (82). Paral·lelament, el Secretariat Internacional mantenia abundant correspondència amb Arlen-Vela, al marge del Comitè Executiu, i els arribava a demanar el seu punt de mira sobre qüestions de l'organització internacional (83). Aquest primer - episodi de la campanya de desprestigi menada per Trotski contra l'organització espanyola acabà amb la publicació de la correspondència entre Trotski-Nin del període 1930-1932, que Trotski prologava amb el següent comentari :

"El camarada Andrés Nin, que se ha encontrado en Lucha permanente con la Oposición Internacional y las direcciones de todas las otras secciones, niega al mismo tiempo, la existencia de divergencias teóricas o políticas. Muy frecuentemente se refiere en este sentido a su correspondencia conmigo, - sin por otra parte dar precisiones. Pero, en realidad, mi correspondencia con el camarada Nin que dura desde hace dos años y medio, no era otra cosa - que una polémica constante, a pesar de la forma - muy amistosa. Esta polémica englobaba casi todas - las cuestiones concernientes a la vida y la actividad de la Oposición Internacional. Es justo las - premisas fundamentales lo que el camarada Nin acepta formalmente, pero llegando al caso se niega - siempre a deducir las consecuencias necesarias. Fre-
no durante mucho tiempo la formación de la Oposi-

ció española. Hacía todo lo posible para aislarla de la Oposición Internacional. Lamento no poder reproducir la correspondencia entera, que representaría un grueso volumen" (84).

Quina fou la postura del Comitè Executiu? En el mes de maig o juny de 1933, una vegada acabada la crisi interna, - enviava una llarga carta al Ple Internacional de l'Oposició Comunista d'Esquerra - que havia de celebrar-se en el mes de maig, però que finalment es retardà fins l'agost - en la que denunciava amb termes molt durs els mètodes i la postura - del Secretariat Internacional durant el conflicte, fins al punt d'acusar-lo de complicitat per no haver-se pronunciat sobre la crisi interna, una vegada ja posseïa tots els elements de judici (85). Efectivament, el S.I. reaccionava davant les proves "no pronunciándose, dando la callada por respuesta e intrigando entre cortinas contra el C.E." (86). Resumia la política del S.I. davant la secció espanyola amb termes més durs encara :

"El apoyo a la indisciplina, a la lucha sin principios, a los individuos que no pertenecen a la organización por razones de comodidad personal y por temor a comprometerse (caso Arlen), dándoles intervención a las discusiones interiores : esa es la política del S.I. hacia nuestra sección" (87).

I sobre la publicació de la correspondència Trotski-Nin, el Comitè Executiu no dubtava en assegurar que "la mayor parte de los problemas que se tocan en esa correspondencia están enteramente superados", i així ho havia fet constar en una carta adreçada al S.I., perquè la publicues al Butlletí Internacional, juntament amb la correspondència. Aquesta carta, però, no va veure mai la llum pública (88).

Finalment, el Comitè Executiu analitzava les veritables causes de l'actitud de la direcció internacional envers la secció espanyola :

"En varios casos, antes de ahora, hemos criticado los métodos de la dirección internacional. El que sostengamos que una de las tareas más importantes de la Conferencia Internacional es revisar la política seguida por la dirección, pues no acertamos a ver la distancia que nos separa en el terreno de los principios con ciertos grupos; el que nos hayamos opuesto a cosas de menor importancia, como es la cuestión del nombre de la organización, es la causa de todo" (89).

L'afar Rosner i el caràcter personalista que va prendre la seva resolució -no admesa per la secció espanyola- assolida, veritablement, la magnitud més important en les dissidències.

El següent episodi de la pugna fou una carta escrita -per dos membres del Secretariat Internacional, Schachtman i Frank, amb la corresponent rèplica del Comitè Executiu espanyol. Si bé desconeixem el text d'ambdós documents, no hi ha dubte de què foren redactats en termes molt durs, acusatoris per ambdues bandes. Pocs dies després deixà Trotski tornava a prendre posicions, personalment, en les dissidències a través d'una carta "sur la manière d'agir inadmissible du camarade Nin" (90). D'aquesta manera Trotski no només personalitzava les dissidències ("la política de Nin y sus amigos fue condenada por todas las secciones de la Oposición de Izquierda Internacional sin excepción" (91)), sinó que donava tot el seu recolzament al S.I. en l'afar Rosner, a partir del qual condemnava a Nin, i encara arribava a afirmar que "actualmente, como resultado de la política radicalmente falsa del camarada Nin, la sección española no crece; pero se debilita. Por desgracia, la discusión de las cuestiones políticas con el camarada Nin no conduce a nada; se escapa siempre, hace diplomacia, no dice ni si ni no, o, lo que todavía es peor, responde a los argumentos políticos de los camaradas con insinuaciones personales" (92).

Trotsky afegia a la seva carta un post-scriptum en el que es referia a la anterior lletra de Schachtman-Frank i a la resposta del Comitè Executiu espanyol, amb crítiques contra "Nin y consortes" i ratificant tot el seu reconeixament als membres del Secretariat Internacional (93).

La resposta a Trotsky no vingué de Nin, que no volgué respondre a les acusacions que se li llençaven per "no hacer el juego a una burda maniobra que no persigue otro fin que provocarme para dar carácter personal a muestras discrepancias con la dirección internacional y oponerme a la Organización" (94). Fou el Comitè Executiu de l'Esquerra - Comunista qui s'encarregà de contestar-lo (95). La resposta començava plantejant les dissidències des de la perspectiva de tota l'organització espanyola, ja que les posicions del C.E. "no son los de un camarada determinado ni de una camarilla, sino los de la Izquierda Comunista Española", i acusant a Trotsky de voler fer recoure sobre Nin la responsabilitat de les dissidències, amb l'objectiu de "poder eliminar a Nin, cargado de culpas, constituir una sección de dóciles epígonos, sin reparar en la calidad ni en los antecedentes, y decir: "La sección española ha encontrado, por fin, la via justa"...y todas las cosas de rigor en estos casos" (96).

A partir d'aquí qualificava la carta de Trotsky com "una suma de verbalismos huecos y de recursos efectistas. Por grandes que sean sus dotes y su experiencia política, no se pueden producir más que documentos lamentables cuando se trata de justificar lo injustificable y defender lo indefendible" (97); i passava a examinar l'actitud partidista del Secretariat Internacional davant la polèmica amb Lacroix i amb Arlen-Vela, actitud que anava encaminada a reconstruir el grup dissident i a prolongar la crisi interna "hasta alcanzar la soñada Arcadia: una dirección de incondicionales" (98). En aquest aspecte no dubtava en constatar que "la má-

rima responsabilidad (...) recae sobre V", pel fet d'èsser Trotski el membre amb més autoritat de l'Oposició Comunista d'Esquerra. D'aquesta manera, combatia els mètodes personalistes de la direcció internacional i arribava a qualificar a Schachtman de "un hombre sin principios (...), intrigante pueril sin el menor sentido de la responsabilidad política" (99), alhora que es defensava de totes les crítiques a què Trotski havia exposat a l'Oposició espanyola.

Realment, com en el cas anterior de Lacroix, el Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista d'Espanya pogué emprendre aquesta lluita dialèctica i la defensa de la seva posició intransigent davant el Secretariat Internacional i el propi Trotski, mercès el recolzament que va rebre de tota l'organització espanyola. A partir del mes de juliol de 1933, el Comitè Executiu rebia adhesions de les diverses Federacions Regionals (100), i en el mes d'agost del mateix any, el grup de Madrid -dins el qual havia sorgit el conflicte Lacroix- aprovava unànimament i amb l'assistència de tots els afiliats, una resolució en el mateix sentit, condemnatòria pel Secretariat Internacional (101) i una altra sobre Arlen i Vela, en la que també hi centrava l'actitud d'aquell (102).

Les relacions entre la secció espanyola i el S.I. s'anirien suavitzant, però, a partir d'aquest moment, -si bé hipotecarien la posició futura de l'Esquerra Comunista respecte al trotskisme internacional-, a causa de dos fets que transformarien radicalment els termes de la discussió. Efectivament, en el mes d'agost de 1933, paral·lèlament a les dissidències, tingué lloc un Ple de l'Oposició Internacional, en el que es modificarien els pressupostos organitzatius del trotskisme; i immediatament després, es celebraria una Conferència dels Partits socialistes revolucionaris i comunistes independents per intentar una alternativa diferent a la del stalinisme.

El Ple de l'Oposició es celebraria els dies 19, 20 i 21 d'agost a París, sota la perspectiva històrico-política del recent fracàs alemany, la victòria de Hitler i la desfeta total del Partit Comunista a Alemanya, i amb l'antecedent de la pre-conferència de gener i d'alguns Plens més - que ja havien anat modificant la tàctica organitzativa de l'Oposició. La secció espanyola no hi envià cap delegat, a causa de la precipitació amb què es va convocar el Ple, però també les seves propostes en una carta, datada des de Barcelona, el 16 d'agost de 1933 (103). Les primeres consideracions de la carta es dedicaven a comentar el canvi d'orientació de l'Oposició en el sentit d'adoptar el criteri de la independència de la fracció, la necessitat d'una iniciativa més àmplia i de sortir-se dels límits dels partits oficials, amb totes les seves conseqüències, remarcant que havia estat la secció espanyola la primera en portar a terme aquest canvi, amb la consegüent alarma general de la resta de seccions, i deplorent que ara s'hagués adoptat d'una manera mecànica "como obedeciendo una orden militar", i amb molt de retard.

En la qüestió del nom es pronunciava per l'adopció del de Lliga Comunista Internacional, i per l'abandonament de "bolxevics-leninistes", "que siempre será una etiqueta incomprendible y nos da un aspecto de comunistas superpatentados, bastante desagradable".

I primordialment, insistia en els problemes de la direcció internacional, de la que denunciava "un extremo afán de la discusión por la discusión, espíritu de tertulia, espíritu de intriga, de combinaciones personales muy acentuadas, - ganas de proclamar incompatibilidades de principio donde no hay más que las diferencias de criterio, que deben existir en toda organización viva, etc... etc..." Denuncia que feia a partir de la pròpia experiència de les seves relacions - amb el S.I. i Trotaki. Per aquest motiu, es pronunciava per

una superació de la direcció, i pel seu trasllat de París a Brussel·les, ja que la secció belga "amb siendo reducida, es en lo que nos permite afirmar nuestra experiencia, infinitamente más seria y superior a la sección francesa que es quien da el tono a la dirección actual. Necesitamos una dirección más ligada al movimiento obrero, es decir, más estable y menos aficionada a las discusiones académicas, - que la que hoy tenemos, consecuencia, más que de las perseguciones que las hay de capacidad indiscutible, del estado del movimiento obrero francés en este momento" (104).

La secció espanyola enviava també al Ple una resolució del Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista d'Espanya sobre les tesis de Trotski (que firmava Gourov), en la que exposava la seva posició sobre el caràcter orgànic internacional de l'Oposició (105).

Així, les discussions i debats del Ple de l'Oposició es centraren fonamentalment en aquests temes, nucli d'agudes polèmiques durant els darrers mesos. Els acords que s'aprovaren confirmaren abastament la nova orientació que prenia el trotskisme internacional (106). Orientació que es concreta per primera vegada amb la formulació pràctica de crear una nova Internacional, i amb el canvi de nom de l'Oposició internacional que, des d'ara, es nombraria Lliga Comunista Internacionalista (bolxevics-leninistes).

L'activitat del Ple seguiria durant tot el mes d'agost. Pocs dies després de la celebració d'aquesta reunió, en els dies 27 i 28 d'agost, es celebrava també a París una Conferència Internacional dels Partits Socialistes d'Esquerra i de les organitzacions comunistes independents, que agrupà - les següents : 1) l'Independent Labour Party (I.L.P.); 2) el Partit Socialista Obrer (S.A.P.) d'Alemanya; 3) el Partit Socialista Revolucionari (R.S.P.) d'Holanda; 4) el Partit Socialista Independent (O.S.P.) d'Holanda; 5) el Partit Comunista -brandeleria- de Suècia (P.C.S.); 6) el Partit -

Obrer norueg (N.A.P.); 7) maximalistes italians; 8) la Federació Comunista Ibèrica (el Bloc Obrer i Camperol, de Marxin); 9) el Partit Socialista Independent polac; 10) el Partit d'Unitat Proletària de França (P.U.P.); 11) el Partit Socialista Independent de Romania; 12) Steinberg com a representant de l'Esquerra dels Socialistes revolucionaris russos; 13) Urbahn, del Leninbund alemany; 14) l'Oposició d'Esquerra Internacional. I també, com a observadors, un socialista nordamericà i dos delegats de l'Acció Socialista francesa (107).

En aquesta conferència -on els trotakistes foren representats per cinc delegats- es manifestaren tres tendències molt definides: una primera, que sostingueren l'Oposició d'Esquerra, el S.A.P. alemany i els holandesos R.S.P. i O.S.F., encaminada a la constitució d'una IV Internacional. La segona tendència, defensada pel P.U.P. i el Partit Obrer norueg i sostinguda per Steinberg i el representant de Romania, era partidària de què la força del proletariat es realitzaria a través de l'unitat de les organitzacions internacionals (II i III). Finalment, una sèrie de Partits adoptaren una actitud intermitja: l'I.L.P. criticà les dues Internacionals, però considerava que encara hi havia possibilitats de reformar la III; el Partit Comunista suec criticà també les dues Internacionals, si bé no es decidí a pronunciar-se per una de nova; i la Federació Comunista Ibèrica es manifestà en el sentit de què la qüestió d'una nova Internacional no es presentava (108).

Sens dubte, l'acord més important de la Conferència -per la seva transcendència futura- fou el que adoptaren les quatre primeres organitzacions en el sentit de crear la IV Internacional. Així ho manifestaria la Resolució del Ple del Secretariat Internacional de la Lliga Comunista Interna

cionalista, del dia 31 d'agost de 1933 (109). La necessitat de crear una IV Internacional havia estat també analitzada pel Ple de l'Oposició Internacional, a través d'una resolució que conclouia en la impossibilitat pràctica de reformar la Internacional Comunista i estudiava els factors a partir dels quals s'havia de formar la IV Internacional (110).

No és estrany, així, que a partir del mes d'agost, s'iniciessin els debats sobre els acords i resolucions del Ple de l'Oposició i de la Conferència de partits socialistes d'esquerra i comunistes autònoms. En la secció espanyola ben aviat calaria la discussió. El Butlletí interior de l'Esquerra Comunista publicaria un article de Trotski, en el que defensava la idea de crear una IV Internacional (111), al mateix temps que incloïa les primeres discussions sobre la qüestió. Un article favorable a la IV Internacional, de l'agurià Ramón Aller (112), era contrastat amb una diatriba duríssima contra la proposta, que firmava un membre del Comitè Executiu, Fersen (113). En una Conferència Regional de la Federació Asturiana, celebrada a finals d'agost de 1933, es manifestaren així mateix les dues postures oposades: l'opinió de Ramon Aller i José Loredo Aparicio es mostraren partidaris de la IV Internacional, mentre Armando Alonso, Aurelio Solares i Manuel Fernández Sendón s'hi oposaven per considerar-la encara prematura (114). De totes maneres, la qüestió de la IV Internacional encara quedava pendent pel futur. I en el què es refereix a Espanya aviat seria superada pels esdeveniments i el desenvolupament de la República.

Des del mes de setembre fins a finals de 1933 les relacions entre l'Esquerra Comunista d'Espanya i el Secretariat Internacional de l'Oposició s'anirien suavitzant, segons semblen demostrar una sèrie de tres cartes que durant el mes d'octubre i novembre es creuen entre ambdós organismes (115), i segons la resolució que aprovava al respecte, en aquestes

mateixes dates, el Comitè Executiu espanyol (116). La darre-
ra intervenció, en aquesta etapa, de la secció espanyola so-
bre problemes internacionals, fou la carta que a finals de
desembre de 1933 enviava el Comitè Executiu al S.I. de la -
Lliga Comunista Internacionalista sobre una nova crisi de -
la secció francesa (117), crisi que evidencià, en molts as-
pectes, les acusacions que la secció espanyola havia fet --
als mètodes del Secretariat Internacional i, sobretot, con-
tra la influència nefasta que havia exercit Molinier, reco-
neguda, finalment, pel propi Trotski (118).

Dins la secció espanyola es parlaria també de la cele-
bració d'una Conferència Nacional, que no s'arribaria a ce-
lebrar (119), i, encara, hi hagueren peticions per a mante-
nir la residència del Comitè Executiu a Madrid (120). En --
qualsevol dels casos, però, l'evolució de la República fins
aquests moments i la nova etapa que començaria en novembre
de 1933 obligarien a superar aquests aspectes que, front a
la realitat, esdevindrien accessoris i secundaris.

NOTES

- (1) Veure DEUTSCHER : Trotsky, el profeta desterrado (1929-1940), p. 65-66
- (2) Ibid. Ibid.
- (3) Carta de Trotski a Nin, datada l'1 de setembre de 1931, La Révolution espagnole, p. 91
- (4) Carta de Nin a Trotski, de 15 de juliol de 1931. Ibid., p. 83.
- (5) Carta de Nin a Trotski, de 18 de setembre de 1931. Ibid., p. 83-84.
- (6) Carta de Nin al Secretariat Internacional de l'Oposició, de 7 de novembre de 1931. Ibid., p. 84
- (7) Carta de Nin a Trotski, de 24 de novembre de 1931. Ibid., p. 84.
- (8) Carta de Trotski a Nin, de 16 de desembre de 1931. Ibid., p. 92.
- (9) Carta de Trotski a Nin, de 17 de gener de 1932. Ibid., p. 93. Hem adoptat la traducció castellana de Trotski : Escritos sobre España, p. 116.
- (10) Las divergencias entre el S.I. y la sección española. "Boletín Interior de la Izquierda Comunista de España", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 17-25. APENDIX 10.

- (11) La Izquierda Comunista Española y los grupos de Rosmer y Landau, "Comunismo", nº 16, setembre de 1932, p. 47.
- (12) Ibid. Ibid.
- (13) Ibid. Ibid.
- (14) DEUTSCHER : Trotsky, el profeta desterrado, p. 66
- (15) LACROIX : Fijando y concretando posiciones políticas, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva y del Comité Nacional de Jóvenes de la Izquierda Comunista Española", nº 3, gener de 1933, p. 11-18. APENDIX 11.
- (16) Informe del C.E. sobre el caso Lacroix, "Boletín interior de la Izquierda Comunista de España", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 9-17. APENDIX 12.
- (17) Ibid. Ibid.
- (18) "Comunismo", nº 18, novembre de 1932, p. 29.
- (19) Es tracta del "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva y del Comité Nacional de Jóvenes de la Izquierda Comunista Española", que comença a publicar a partir del mateix mes de novembre de 1932.
- (20) Informe del C.E. sobre el caso Lacroix, "Boletín Interior de la Izquierda Comunista de España", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 9-17. APENDIX 12.
- (21) Ibid. Ibid.

- (22) "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva y del Comité Nacional de Jóvenes de la Izquierda Comunista Española", nº 2, diciembre 1932, p. 15.
- (23) Ibid., p.15-16.
- (24) Ibid., p. 16.
- (25) El significado de nuestra crisis, Ibid., p. 3-4.
- (26) Ibid., p. 9-10 (artículos de J.Mª Landazábal), i p. 12-14 (artículo de León Barnaul, probablemente un pseudónimo).
- (27) Efectivament, Lacroix vivia absolutament de l'organització, amb càrrec retribuit, cobrant 300 pessetes mensuals. Segons carta de Juan Andrade a Pelai Pagès, París, 7 de setembre de 1974.
- (28) Carta del Comité Ejecutivo a los camaradas Lacroix y Tojo, "Boletín Interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 13-15. APENDIX 12.
- (29) "Boletín interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva y del Comité Nacional de Jóvenes de la Izquierda Comunista Española", nº 2, diciembre de 1932, p. 6, publica una informació sobre l'autoexclusió d'Arlen, de qui s'afirma que havia abandonat l'Esquerra Comunista a causa de la posició petit-burguesa del Comitè Executiu i de Nin.
- (30) El significado de nuestra crisis interna, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 2, diciembre de 1932, p. 3-4.

- (31) Carta de la Oposición alemana a todos los miembros de la Oposición española, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 3, gener de 1933, p. 2-8. Datada el mes d'octubre de 1932. APENDIX 13.
- (32) Carta de Trotski a Nin, del 14 de novembre de 1932. TROTSKI : Escritos sobre España, p. 118
- (33) Carta de la Oposición alemana a todos los miembros de la Oposición española, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 3, gener de 1933, p. 2-8. APENDIX 13.
- (34) Resolución de la Comisión española de la Liga Comunista Francesa (Sección francesa de la Oposición Comunista de Izquierda Internacional) sobre la crisis de nuestra organización y nuestro comentario sobre la misma, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 3, gener de 1933, p. 10-11. APENDIX 14.
- (35) Ibid. Ibid.
- (36) Carta contestación del C.E. a los camaradas alemanes, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 3, gener de 1933, p. 8-10. APENDIX 15.
- (37) Ibid. Ibid.
- (38) Ibid. Ibid.
- (39) Ibid. Ibid.
- (40) Ibid. Ibid.

- (41) Aquesta ha estat la impressió que hem tret després de -
parlar amb antics membres de l'Esquerra Comunista d'Es-
panya. Impressió que encara ve ratificada per la futura
evolució política de Lacroix.
- (42) "Boletín interior de discusión del Comité Regional de -
Castilla la Nueva...", nº 3, gener de 1933, p. 11-18.
APENDIX 11.
- (43) Ibid. Ibid.
- (44) Ibid. Ibid.
- (45) Efectivament, la primera referència a la crisi es troba
al "Boletín Interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de -
1933, on publica un informe complet sobre el cas LACROIX.
- (46) Informe del C.E. sobre el caso Lacroix, Ibid., p. 9-17.
APENDIX 12.
- (47) Ibid. Ibid.
- (48) Las divergencias entre el S.I. y la sección española, "Bo-
letín interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1933, p.
17-25. APENDIX 10.
- (49) Ante una grave ~~existente~~ situación de la ICE, "Boletín In-
terior de discusión del Comité Regional de Castilla la -
Nueva...", nº 4, febrer de 1933, p. 3-6. La carta es tro-
ba a les p. 5-6.
- (50) Ibid. Ibid.
- (51) Ibid. Ibid.

- (52) Ibid. Ibid.
- (53) Ibid. Ibid.
- (54) "Comunismo", nº 22, març de 1933, p. 140-141.
- (55) Segons ens va comunicar Juan Andrade. Conversa de març de 1975.
- (56) Las divergencias entre el S.I. y la sección española, "Boletín Interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 17-25. APENDIX 10.
- (57) La Oposición de Izquierda Internacional, sus tareas, sus métodos. Ante la próxima Conferencia Internacional, "Comunismo", nº 22, març de 1933, p. 141-144, i nº 23, abril de 1933, p. 190-192. APENDIX 16.
- (58) Ibid. Ibid.
- (59) Ibid. Ibid.
- (60) Informe del C.E. sobre el caso Lacroix, "Boletín Interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 9-17, APENDIX 12.
- (61) Declaration du Délégué de la section espagnole à la Pré-Conferéce, "Bulletin International de l'Opposition Communiste de Gauche", nº 2/3, abril de 1933, p. 53-56. APENDIX 17.
- (62) Ibid. Ibid.
- (63) Ibid. Ibid.
- (64) Ibid. Ibid.

- (65) Ibid. Ibid.
- (66) Informe del C.E. sobre el caso Lacroix, "Boletín interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1935, p. 9-17. APENDIX 12.
- (67) Ibid. Ibid.
- (68) Ibid. Ibid.
- (69) Veure la carta del "consent Lacroix" al Comitè Executiu, del 17 de març de 1933, i del Comitè Executiu a Lacroix i Tojo, de 13 d'abril de 1933, a Informe sobre el caso - Lacroix, Ibid. Ibid.
- (70) Carta del Secretariat Internacional a Lacroix. Ibid. Ibid.
- (71) Carta de Trotski a Lacroix, Ibid. Ibid.
- (72) Es tracta de l'article de LACROIX : Fijando y concretando posiciones politicas, "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 2, gener de 1933, p. 11-18. APENDIX 10.
- (73) Veure el Informe del C.E. sobre el caso Lacroix, "Boletín Interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 9-17. APENDIX 12.
- (74) Ibid. Ibid.
- (75) Ibid. Ibid.
- (76) "Comunismo", nº 25, juny de 1933, p. 282.

- (77) Francisco GARCIA LAVID : Regresando al marxismo. Los que vuelven. "El Socialista" (Madrid), nº 7.691, 29 de setembre de 1933. APENDIX 18.
- (78) Carta de Juan Andrade a Pelai Pagès. París, 7 de setembre de 1974.
- (79) Munis firmava ja un article a "Comunismo", nº 34, abril de 1934.
- (80) Carta de Juan Andrade a Pelai Pagès. París, 7 de setembre de 1974.
- (81) Las divergencias entre el S.I. y la sección española. "Boletín interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de 1933, p. 17-25. APENDIX 10.
- (82) Extraits d'un article de Lacroix. "Bulletin International de l'Opposition Communiste de Gauche", nº 2/3, abril de 1933, p. 56-59.
- (83) Veure la Lettre des camarades espagnols Arlen et Vela au camarade Gourov. Ibid., p. 23-27. Gourov és el pseudònim que utilitza Trotski en aquest període.
- (84) Publicada per primera vegada al "Bulletin International de l'Opposition Communiste de Gauche", nº 2/3, abril de 1933, p. 33-53. Reproduïda en el "Boletín Interior de discusión del Comité Regional de Castilla la Nueva...", nº 5, març abril) de 1933; i a La Révolution Espagnole, p. 79-94. Les cartes de Trotski es poden consultar també en castellà a TROTSKI : Escritos sobre España, p. 103-118, d'on hem tret el text reproduït.

- (85) Las divergencias entre el S.I. y la sección española,
 "Boletín Interior de la ICE", nº 2, 15 de juliol de -
 1933, p. 17-25. APENDIX 10.
- (86) Ibid. Ibid.
- (87) Ibid. Ibid.
- (88) Ibid. Ibid.
- (89) Ibid. Ibid.
- (90) Hem consultat el text francès de la carta a l'arxiu d'
 E.D.I.-París, en la carpeta corresponent a Archives ---
 Trotsky-Harvard-Divers 1933-1938, datada en setembre de
 1933. La versió que inclou La Révolution Espagnole, p.
 94-95 porta la data de desembre de 1933, i titola el -
 text "Lettre au sujet des dirigeants de la section es-
 pagnole de l'Opposition de gauche". La traducció caste-
 llana del volum TROTSKI : Escritos sobre España, p. 119-
 122, adopta el títol i la data. Malgrat tot, cal situar
 cronològicament la carta de Trotski a finals de juliol
 o principis d'agost de 1933, dones la carta sortiria ---
 publicada ja en el "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5
 de setembre de 1933, p. 7-9, juntament amb la resposta
 del Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista Espanyola,
 datada a Barcelona, el 29 d'agost de 1933. Ibid., p.
 9-13. Nosaltres hem utilitzat aquesta darrera versió --
 publicada amb el títol "Carta del camarada Trotski so-
 bre el comportamiento inadmisibile del camarada Nin".
 APENDIX 19.
- (91) Ibid. Ibid.
- (92) Ibid. Ibid.

- (93) Ibid. Ibid.
- (94) Una declaración del camarada Nin, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 13. APENDIX 20.
- (95) Contestación del C.E. de la ICE al camarada Trotski, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 9-13. APENDIX 21.
- (96) Ibid. Ibid.
- (97) Ibid. Ibid.
- (98) Ibid. Ibid.
- (99) Ibid. Ibid.
- (100) Algunas opiniones sobre el conflicto con el S.I., "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 18-20. APENDIX 22.
- (101) El Secretariado Internacional y la crisis de la sección española de la Oposición Comunista de Izquierda Internacional, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 14-16. APENDIX 23.
- (102) Sobre Arlen-Vela, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 17. APENDIX 24.
- (103) Al Pleno Internacional de la Oposición de Izquierda, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 2-5. APENDIX 25.
- (104) Ibid. Ibid.
- (105) Resolución del Comité Ejecutivo de la Izquierda Comunista

- Española sobre la tesis del camarada Gourov, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 5-7.
 APENDIX 26.
- (106) Acuerdos adoptados por el Pleno de la Oposición Internacional. "Comunismo", nº 29, octubre de 1933, p. 155-157. APENDIX 27.
- (107) La Conferencia Internacional de los Partidos Socialistas de Izquierda y las organizaciones comunistas independientes, "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 21-22.
- (108) Ibid. Ibid.
- (109) Resolución del Pleno de nuestra Organización Internacional sobre los resultados de la Conferencia de París, "Comunismo", nº 29, octubre de 1933, p. 158-159. APENDIX 28.
- (110) Resolución del Pleno de la Oposición Internacional sobre la IV Internacional, Ibid., p. 159-162. APENDIX 29.
- (111) La cuestión de la IV Internacional. A propósito de la Conferencia de París de los días 27/28 Agosto 1933, "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 de noviembre de 1933, p. 1-3.
- (112) Ramón ALLER : Hacia la creación de la IV Internacional, - "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 de noviembre de 1933, p. 3-5.
- (113) FERSEN : Después de la Conferencia de París, "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 noviembre de 1933, p. 6-10.
 APENDIX 30.
- (114) La Conferencia Regional de Asturias y la cuestión de la IV Internacional, "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 de

novembre de 1933, p. 11-13.

- (115) "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 de noviembre de 1933, p. 16-17.
- (116) Resolución del C.E. sobre las relaciones con el S.I., "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 de noviembre de 1933, p. 19. APENDIX 31.
- (117) Carta del Comité Ejecutivo sobre la crisis de la Liga Comunista Francesa, "Boletín Interior de la ICE", nº 6, 25 de diciembre de 1933, p. 7-9. APENDIX 32.
- (118) DEUTSCHER : Trotsky, el profeta desterrado, p. 251.
- (119) "Boletín Interior de la ICE", nº 4, 5 de setembre de 1933, p. 20; nº 5, 20 de noviembre de 1933, p. 16-17; nº 6, 25 de diciembre de 1933, p. 1. En aquest darrer número s'informava de les causes per les quals s'havia de suspendre la Conferència Nacional :

1º. La anomalía de la situación, que nos ha creado una serie de dificultades suplementarias.

2º. La proposición, formulada por el S.I., de que una delegación de la sección española examine previamente con la dirección internacional los problemas fundamentales que deben ser debatidos en nuestra Conferencia Nacional, y, muy particularmente, la situación política española y las discrepancias con el S.I.

3º. El no haber recibido hasta la hora presente, a pesar de las reiteradas indicaciones, de este C.E., algunas de las tesis más importantes, y, en primer lugar, las del compañero Bilbao sobre la lucha contra el fascismo y las del compañero Persen sobre la cuestión agraria.

y 4º. La lentitud con que los grupos nos van comunicandolos nombres de los delegados, con lo cual la labor de organización de la C.N. resulta extraordinariamente difícil".

(120) "Boletín Interior de la ICE", nº 5, 20 de noviembre de 1933, p. 17, publica la proposta del grup d'Artillero, partidària de que el Comitè Executiu es mantingui a Madrid; i la del Comitè Regional d'Extremadura, en el mateix sentit, proposant, a més, que Esteban Bilbao sigui nomenat secretari general. La residència del Comitè Executiu seguiria resident a Barcelona.

C A P I T O L

IX

L'ESQUERRA COMUNISTA D'ESPANYA I EL DESENVOLUPAMENT

REPÚBLICA DES DE MARÇ DE 1932 FINS A LA REVOLUCIO

D'OCTUBRE DE 1934

L'ESQUERRA COMUNISTA, DES DE LA III CONFERENCIA NACIONAL
A LES ELECCIONS DE NOVEMBRE DE 1933

Les dissidències entre l'Esquerra Comunista d'Espanya i el Secretariat Internacional de l'Oposició i Trotski, que ocuparen tota l'etapa que va des de març de 1932 fins a finals de 1933, i la mini-crisi provocada per la croix durant aquest mateix període, no feren oblidar, ni molt menys, als membres de l'organització trotskista espanyola el procés en què s'anava desenvolupant el règim republicà, enmig de nombroses contradiccions polítiques i socials. Aquesta nova etapa es pot caracteritzar, d'una manera global, pel divorci que, a nivell de l'Estat espanyol, es va produint entre les tasques del govern, eminentment legislatives, menades de de les Corts, i les masses obreres i camperoles, progressivament frustrades per la República. Per una banda, la República -les Corts

Constituents, controlades per una majoria republicano-socialista- intenta una reforma politico-social que no preten canviar la infraestructura econòmica i institucional del país, en sentit revolucionari, sinó únicament modificar-ne alguns aspectes i així salvaguardar les interessos de classe de la burgesia, alhora que satisfer les reivindicacions i necessitats d'una àmplia massa de població - activa que en aquests moments estava molt sensibilitzada pels seus propis problemes i que canalitzava les seves aspiracions a través de les organitzacions de classe existents.

La situació econòmica i social en què es trobava - el país, la polarització antagònica que enfrontava el estat social de les classes dominants amb el del proletariat i, sobretot, amb el de la pagesia - cal no oblidar - que Espanya encara era un país agrícola en essència- obligava a solucionar els problemes amb mesures radicals, - que la República burgesa, però, no prendria. El caràcter socio-econòmic de la burgesia - fins i tot de la més republicana-, condicionat políticament per la realitat irreversible de la societat espanyola, impossibilitava la realització d'una revolució profunda que no afectés consegüentment la posició dominant que, com a classe, tenia la pròpia burgesia.

Per altra banda, el proletariat -tant l'industrial com l'agrícola- amb una aguda consciència de classe, plantejaria, durant aquesta etapa, les seves reivindicacions i els seus objectius al marge de les realitzacions republicanes i del propi marc constitucional de la República, el què motivaria un enfrontament continuat entre l'aparell repressiu republicà i importants sectors del proletariat. Clausura de periòdics anarquistes o comunistes, lesions

a les llibertats democràtiques formals, desenvolupament de moviments reivindicatius, vaguístics i insurreccionals, etc. foren fenòmens que es donen al llarg de tota aquesta etapa.

Paral·lelament un altre factor sorgiria amb significativa força durant aquest període: l'ascensió de la contrarrevolució, que adoptaria des de formes monàrquiques fins a actituds i formulacions republicanes -o pseudo-republicanes- passant per clares formes feixistes o feixistitzants; i que es recolzarien, sobretot, en l'alta burgesia industrial i financera, en les classes latifundistes i les típicament d'antic règim, i en els sectors camperols de petita i mitjana propietat, que existien en les zones més retardatàries de Castella, Navarra, Lleó, etc.

Enmig d'aquest panorama -molt esquematitzat per part nostre- els socialistes jugarien dins el govern el doble rol, d'actuar com a amortiguador de les aspiracions del proletariat -un sector important del qual estava organitzat dins el PSOE i la UGT-, i de concedir a la República, des del primer moment el recolzament d'un moviment de masses, ampli, amb insidència nacional. Aquest fet, però, que suposava el manteniment d'un difícil equilibri i d'una irreversible contradicció de classe -atès el caràcter obrer del socialisme espanyol- es veuria trencat també durant aquest període, fins el punt que la radicalització d'amplies capes d'obriers socialistes afectaria també a nuclis de la seva direcció, nuclis que abocarien en la formació d'una ala esquerra, que ben aviat adoptaria plantejaments antiburgesos i revolucionaris.

Finalment, caldria assenyalar el paper de la petita

burguesia, particularment important a Catalunya, pel seu pes quantitatiu i polític. Entre les nombroses contradiccions existents a la societat espanyola, la petita burgesia catalana -que retenia el poder en el govern de la Generalitat- intenta jugar el paper de catalitzador entre el proletariat i la burgesia, a través d'un programa pretensament independent i radical, però cau desseguida en una doble contradicció que la convertirà aviat en una classe social políticament estèril: per una banda, la falsa resolució de la qüestió catalana la col·locarà en una posició de dependència envers el govern central de la República, i aquest fet hipotecarà moltes de les seves actuacions, més tenint en compte que el caràcter de la petita burgesia catalana era objectivament més progressiu que el de la burgesia que sustentava el poder de la República espanyola. Però, sobretot, la gran contradicció de la petita burgesia de la Generalitat s'escaurà en el terrenys social, en haver de fer front als plantejaments radicals del proletariat català -molt influenciat per l'anarcosindicalisme- que des del primer moment de passaran, tant en la teoria com en la pràctica, el programa social ofert pel govern autònom. Aquest fet convertirà la Generalitat en una institució repressora, la capacitat de la qual igualarà abastament la del govern de la República central.

Dins aquest cúmul de contradiccions -encara molt més complexe i matissable-, l'Esquerra Comunista d'Espanya intentarà fixar unes directrius d'acord amb la perspectiva marxista en què es situava i amb les tesis polítiques que havia aprovat en la III Conferència, i com una organització "que agrupa cerca de mil quinientos afiliados" (1). -

Tot, evidentment, dins el contradictori i agitat marc de la República.

A partir del mes de maig de 1932 s'hauria de veure ja sotmesa a la implacable repressió republicana. Durant aquest mes, en efecte, l'Esquerra Comunista d'Espanya veuria la detenció de membres seus a Madrid (2), Sevilla (3) i a Barcelona (4). En aquesta darrera ciutat, la detenció fou particularment greu ja que assolí a gairebé tota la secció local de l'organització, amb més d'una vintena de detinguts (5). El mateix mes de maig és també molt significatiu en aquest aspecte, ja que sectors importants del proletariat espanyol sotmetrien la República a un procés de denúncia. Efectivament, la CNT desplegarà una intensa campanya propagandística contra la repressió, centrant les seves consignes en el retorn dels deportats pels fets de gener, la reobertura dels sindicats clausurats, la llibertat dels presos, la llibertat de premsa i de reunió, i per l'abolició de la llei de defensa de la República (6), campanya que havia d'abocar en una jornada de mobilització general amb mitings, manifestacions, etc. pel dia 29 de maig (7); i que, prohibida pel govern de la República, amb l'excusa de què es tractava d'un moviment revolucionari, els dirigents de la CNT acabaren per suspendre, per a no donar a les forces repressives motius de provocació i de noves repressions (8).

Aquests fets, juntament a la pròpia repressió que sofriria l'Esquerra Comunista, més la dinàmica dels debats a les Corts Constituents —que en aquests moments s'ocupaven de la qüestió agrària i de l'Estatut de Catalunya (9)— permeteren a l'Esquerra Comunista reelaborar una interpretació sobre la República d'acord al moment en què es trobava la seva evolució. En el que fa a la jornada del dia 29, i des del punt de mira pràctic, l'E.C.E. fou de les poques organitzacions que hi donà la seva adhesió activa a través

d'una carta que, en data del 24 de maig, el seu Comitè Executiu envià al Comitè Nacional de la CNT (10). I dies abans del 29 interpretava el moviment iniciat com un moviment defensiu del proletariat, conseqüència de l'etapa de descens de la revolució espanyola (11). El simple fet que la CNT es veiés obligada a proclamar una mobilització general contra "los atropellos del poder" demostrava el descens de la revolució :

"El proletariado, desde la proclamación de la República hacia acá ha sostenido duras y heroicas batallas, ha sufrido derrota tras derrota, y al entusiasmo y al empuje de los primeros meses ha sucedido en gran parte el desencanto y el abatimiento. Por el contrario, la burguesía, vencido el pánico que la sobrecogió en los primeros tiempos, ha reforzado considerablemente sus posiciones y, mediante una serie de escaramuzas preliminares, que le permiten tantear el terreno y comprobar la fuerza de resistencia del enemigo mientras la va debilitando sistemáticamente, se prepara para lanzarse a un ataque en gran escala contra la clase obrera" (12).

Las mesures preses fins aquest moment per la República feien preveure almenys aquestes intencions. I quan després de la jornada del 29 de maig, es podia constatar el fracàs del moviment, no es vacil·lava en reafirmar el retrocés que el proletariat havia experimentat en les seves posicions, si bé, evidentment, això no significava l'esclafament de les seves possibilitats combatives (13). L'actitud del govern contra el moviment obrer o contra el sector més combatiu i revolucionari d'aquest tornava a posar sobre la taula la necessitat de lluitar a favor del reconeixement plenari de les llibertats democràtiques dormals (14). Així, quan a l'endemà mateix de la gracassa da jornada del dia 29, era detinguda a Barcelona, al local de El Soviet, tota la redacció del periòdic, l'Esque-

rra Comunista no s'estava d'afirmar :

"La ilegalidad de esas detenciones es manifiesta. En nuestro caso concreto, la prueba más evidente de que la acusación carece absolutamente de fundamento la hallamos en el hecho de que ninguno de los detenidos ha sido interrogado por el juez. Se les ha puesto a disposición de Casares Quiroga y hasta que a ese señor se le antoje permanecerán en la cárcel.

A nosotros, naturalmente, las arbitrariedades de la República burguesa, no nos sorprenden. Las predecíamos y anunciábamos cuando tantos y tantos anarquistas se dejaban mecer por las ilusiones democráticas. Pero, exigimos se nos diga claramente si tenemos derecho a disponer de un local para redacción de nuestro periódico y si en caso afirmativo si este local ha de gozar de los privilegios elementales de que gozan todas las redacciones, o es simplemente una ratonera puesta por las autoridades de la República para cazar a los comunistas de izquierda" (15).

En el que respecte a les Corts Constituents, l'Esquerra Comunista seguia amb les seves crítiques contra una tasca totalment infecunda, al marge de la realitat del país, i diametralment oposada a la realització de la revolució democràtica. Només calia veure el tractament que donaven a la qüestió agrària i al problema de Catalunya, per a constatar que "las Cortes constituyentes —o más bien reconstituyentes, de la burguesía— están enterrando con gran solemnidad las aspiraciones y los anhelos de libertad de Cataluña" (16).

En el mes de juliol de 1932, Andreu Nin analitza des de Comunismo el moment polític espanyol i incideix en tots aquests mateixos aspectes, per a concretar la tàctica que haurien de seguir els comunistes (17), orientada vers la revolució proletària. Assenyalava, així, la necessitat de fer entendre a les masses obreres, als camperols i a la petita burgesia explotada que la burgesia republicana no podia anar més enllà d'on havia arribat i que només el pro-

letariat seria capaç de realitzar la revolució democràtica; de sustreure els obrers de la influència dels líders socialistes, mostrant-los-hi que aquets eren el recolzament més ferm de la burgesia; d'aprofitar les experiències històriques per evidenciar als obrers anarco-sindicalistes la inconsistència de l'apoliticisme i la absoluta necessitat d'un partit de classe; d'impulsar la tendència cap a la unitat d'acció per a organitzar el front únic obrer amb objectius precisos; d'incorporar als camperols a la lluita per les reivindicacions democràtiques i, d'aquesta manera, sustreure'ls de la influència política de la petita burgesia; i, finalment, de treballar per la creació d'un gran Partit Comunista, a partir d'un Congrés d'unificació (18). Com veiem, eren els punts tàctics que l'Esquerra Comunista havia mantingut des del mateix moment de la seva creació.

En el mateix mes de juliol de 1932, Comunismo posava de relleu, en dues editorials, l'existència i el perill que suposava per la República l'inici de manifestacions monàrquiques per part de diversos generals en actiu, que s'havien de mostrar antirrepublicans aprofitant una manifestació contra l'Estatut de Catalunya (19), perill que s'evidenciava en la pràctica, quan, dos dies després, el 10 d'agost, Sanjurjo intentava, des de Sevilla, un cop d'Estat militar contra la República.

L'actitud de l'Esquerra Comunista contra el cop d'Estat fou la de llançar una crida, el mateix dia 10, demanant inexorablement que es prenguessin mesures immediates, com el desarmament i la dissolució de la Guàrdia Civil, l'empresonament i execució dels caps monàrquics, l'expulsió de les ordres religioses i l'afusellament de Sanjurjo (20). Pocs dies després, procedia a l'anàlisi del moviment reaccionari i n'extreia unes conclusions molt precises (21). Per una banda, era evident que el cop monàrquic s'havia dut a terme mercès al govern re-

publicano-socialista, que no havia fet absolutament res per a aturar-lo i que havia permès la seva preparació gairebé a la llum del dia (22). Per altra banda, es posava de relleu que la República, després de més d'un any d'existència, no havia pogut sustreure's d'importants elements monàrquics, - el què permetia deduir en aquest cas concret la ineficàcia de la reforma militar d'Azàña (23). La sublecció havia suposat, a més, el primer intent seriós de la contrarrevolució burgesa, en el que hi havien participat elements monàrquics definits i d'altres que es podien considerar com elements del "bonapartisme republicà", entre ells, evidentment, Lerroix (24). D'aquesta manera, la base social del moviment de Sanjurjo estava formada per terratinents, banquers, industrials, església i alta burocràcia (25). Finalment, l'Esquerra Comunista advertia del perill reaccionari que a partir d'aquest moment cobraria més força (26), i deixava ben clar que "sólo en el proletariado descansa la verdadera defensa de los principios de la revolución democrática iniciada el 14 de abril" (27), doncs el proletariat seria qui rebria fonamentalment els cops de la reacció, en cas de què arribés a triomfar. La lluita del proletariat contra la contrarrevolució -que a Sevilla havia donat bon resultat, en fer abortar les intencions de Sanjurjo- suposava també, indisolublement, la lluita contra el govern republicano-socialista, "que con su política facilita la ofensiva de la contrarrevolución" (28).

D'agost a novembre de 1932 la República passarà per una etapa transitòria de gran transcendència: Les Corts Constituents aprovaren en setembre l'Estatut de Catalunya -enorme ment retallat de la versió original, que havia estat plebiscitada entre el poble català, en agost de 1931, i que no resolvia la qüestió catalana-, i la Llei de Bases de Reforma Agrària, que posaria de relleu la capitulació de la República davant els latifundistes, en preveure una indemnitza-

ció per les terres confiscades (29). Aquest darrer fet i la crisi econòmica que començava a sentir-se sobre el país, com a conseqüència de la crisi capitalista mundial, més la pròpia dinàmica que anava assolint la lluita de classes d'Espanya, motivaren l'inici -en realitat, el relleu- d'un moviment vaguístic molt intens, que, com posava de relleu una resolució del Comitè Executiu de l'Esquerra Comunista, del mes de desembre, acceleraria el curs de la revolució (30). Les vagues i revoltes camperoles, que en un sector d'Extremadura protagonitzarien militants de l'Esquerra Comunista (31), i les vagues industrials d'aquesta etapa serien el pròleg agitat dels esdeveniments de l'any següent.

1933 començaria, així, amb la vaga insurreccional que la CNT-FAI decretaria a nivell de l'Estat espanyol, a principis de gener, ~~ens~~ seguida de nombrosos incidents arreu, explosió de bombes, etc., amb el tràgic colofó dels esdeveniments de Casas Viejas (Cadis), on es posà de manifest, amb tota evidència, la manca de límits i d'escrúpols repressius de la República. Aquest moviment que fou interpretat per l'Esquerra Comunista com una mostra evident de que "nuestro movimiento se encara ya directamente con la revolución proletaria" (32), vindria seguit per una àmplia repressió que abarcaria tots els nivells i que també, evidentment, agafaria molt d'aprop a l'Esquerra Comunista (33).

Els esdeveniments de Casas Viejas -que desacreditarien en gran manera el govern de la República i que seiren abastament aprofitats per tota la premsa reaccionària del país- potenciarien també l'increment de la força i el predomini de totes les organitzacions de dreta, que, en aquests moments, i com a dreta republicana, capitalitzava Lerroux.

Així, l'adveniment de Lerroux com a cap del govern re-

publicà era interpretat per sectors del moviment obrer espanyol com la proclamació absoluta de la contrarrevolució burgesa més descarada, i, fins i tot, com la restauració del què constituïen les bases essencials de la monarquia. Aquesta era la posició de Nin, quan afirmava que Lerroix suposaria el "poder omnímodo de los terratenientes y de la Iglesia, de las castas militares y de la burocracia, especulación desenfrenada, persecución implacable del movimiento obrero y campesino, anulación completa de toda las libertades democráticas, ya tan cercenadas", i la conversió de tota Espanya en un immens Casas Viejas (34); i quan proposava la urgent necessitat de constituir un front únic, sobre la base d'un programa mínim que pogués ésser acceptat per tots, que concretava en :

"Oponerse al advenimiento de un gobierno Lerroux, luchar por la amnistía, el castigo inexorable de los responsables de los asesinatos de Casas Viejas, la abolición de la ley de Defensa de la República, el subsidio a los parados, el respeto de los derechos de asociación y reunión, la libertad de la prensa, etc." (35).

Més perillós que Lerroix, encara, i com a fenomen social diferent, comença a parlar-se a Espanya del perill feixista, a causa, sobretot, de l'experiència alemanya i de l'ascens de Hitler al poder, en gener de 1933. L'exemple —o el mal exemple— alemany i el propi desenvolupament històric de la República espanyola, juntament amb la resta d'experiències feixistes o feixistitzants que s'havien produït a Europa, des de la postguerra mundial, posarien sobre un primer pla de la problemàtica tàctica de les organitzacions obreres la necessitat d'evitar per tots els medis possibles l'ascensió d'un feixisme hispànic. Més, quan Espanya havia passat ja per una experiència com la dictadura de Primo de Rivera —amb elements molt definits del corporati-